

Asociația MONTAGE

de
FORMA
nova

KIT METODOLOGIC

Model interdisciplinar de educație prin artă,
modelaj în lut și performance

Coordonatori

Matei Stoian, regizor
Prof. dr. Anca Maria Ciofirlă
Prof. Natalia Lazăr

ISBN: 978-973-0-44528-2

București, 2026

Asociația MONTAGE

de
FORMA
nova

KIT METODOLOGIC

**Model interdisciplinar de educație prin artă,
modelaj în lut și performance**

Coordonatori

Matei Stoian, regizor

Prof. dr. Anca Maria Ciofîrlă

Prof. Natalia Lazăr

București, 2026

Coordonator proiect: Anca Maria Ciofîrlă
Foto: Theo Niculae, Razvan Olaru
Video: Razvan Olaru
Afiș: Laurențiu Midvichi
Concepție grafică & copertă: Matei Stoian

Concept, muzică și coordonare artistică: Matei Stoian
Performeri: Ovidiu Ușvat, Raluca Botez, Mihaela Zamfirescu, Anca Maria Ciofîrlă,
Matei Stoian, Laurențiu Midvichi, Theo Niculae
Coordonator ateliere educative: Natalia Lazăr

de FORMA nova este un proiect produs de Asociația MONTAGE și finanțat de Ministerul Culturii.

Copyright © Asociația MONTAGE, 2026. Toate drepturile sunt rezervate.

ISBN: 978-973-0-44528-2

MONTAGE
GALLERY

MINISTERUL CULTURII

www.galeriemontage.com

facebook.com/deFORMAnova

CUPRINS

de FORMA nova

de FORMA nova – un model interdisciplinar de educație prin artă și performance	04	○ Integrarea limbajelor artistice	33
De la proiect la model educațional	06	○ Laboratorul artistic	34
Obiective de lucru	07	○ Selectarea principiilor și a materialului performativ	36
Principii metodologice	08	○ Relația cu publicul	39
Atelierele educaționale de modelaj	09	○ Implementarea în spațiul de prezentare	40
• Obiective	10	○ Prezentarea publică	41
• Fișa atelierului	11	• Evaluarea și documentarea	42
• Materiale și instrumente de lucru	12	Perspective din procesul de creație	45
• Desfășurarea atelierului		• Matei Stoian, regizor: Formă, materie și urmă - Note despre conceptul performance-ului de FORMA nova	45
○ Introducere și activare creativă	13	• Anca Maria Ciofirlă, artistă vizuală: Linia ca memorie a gestului - Desenul ca un dialog între forma brâncușiană și experiența contemporană	48
○ Explorarea materialului	14	• Ovidiu Ușvat, actor: Actorul între cuvânt, linie și imagine	50
○ Exercițiu de observare și schiță	15	• Elena Mihaela Zamfirescu, coregrafă: De la forma brută la esență	52
○ Modelarea formei principale	16	• Raluca Botez, actriță: Nu joci niciodată un concept	54
○ Intervenția performativă	17	• Laurențiu Midvichi, artist vizual: Din atelier în performance	56
○ Reflecție și feedback	18	• Theo Niculae, fotograf: Sculptat cu lumină	57
• Evaluarea atelierului	19	• Natalia Lazăr, artistă vizuală: Atelierele de FORMA nova	58
• Recomandări pentru replicare	20	Replicare și sustenabilitate	60
• Recomandări pentru adeptare pe cicluri de vârstă	21	Anexe	61
Performance	24	Parteneri	66
• Performance-ul ca metodă educativă	25		
• De ce performance?	26		
• Ce este performance-ul interdisciplinar?	27		
• Principiile metodologice	28		
• Metodologia construirii unui performance	29		
• Etapele construirii performance-ului			
○ Alegerea temei	30		
○ Definirea conceptului artistic	31		
○ Cercetarea și documentarea	32		

de FORMA nova

un model interdisciplinar
de educație prin artă și performance

#UNPROIECTMONTAGE

de FORMA nova este un proiect cultural de educație prin artă și performance, dedicat celebrării moștenirii artistice a lui Constantin Brâncuși, la 150 de ani de la nașterea sa. Proiectul propune o abordare contemporană a universului brâncușian printr-un model care reunește ateliere educaționale de modelaj în lut pentru copii și tineri, un performance interdisciplinar și o componentă expozițională. Prin aceste direcții complementare, proiectul urmărește activarea patrimoniului cultural prin experiență directă, creație, reflecție și participare artistică.

Proiectul a pornit de la o întrebare simplă: ce se întâmplă dacă principiile lui Brâncuși - simplificarea, esențializarea, relația dintre volum și spațiu, transformarea materiei — nu sunt predate, ci trăite? Răspunsul a luat forma unui proiect în trei direcții care se completează: ateliere de modelaj în lut pentru copii și tineri, un performance interdisciplinar care a reunit teatru, dans, pictură live, fotografie și muzică, și

expunerea lucrărilor realizate de participanți în spațiul evenimentului.

În ateliere, copiii au lucrat direct cu lutul - nu pentru a imita opera lui Brâncuși, ci pentru a înțelege prin propriile mâini ce înseamnă să simplifici o formă, să găsești esența unui volum și să iei o decizie artistică proprie. Procesul nu a urmărit un rezultat prestabilit, ci gestul, observația, contactul direct cu materialul și capacitatea fiecărui participant de a formula propria soluție formală.

Lutul s-a dovedit un instrument pedagogic important tocmai prin caracterul său tactil și transformabil. Materia răspunde imediat la gest, la presiune, la ezitare sau la decizie, oferind copiilor posibilitatea de a înțelege concret relația dintre intenție și rezultat, dintre proces și obiect final. În acest fel, participanții au descoperit că forma nu este niciodată pur și simplu dată, ci construită.

Educația prin artă dezvoltă creativitatea, gândirea critică și încrederea în sine, contribuind la formarea unor tineri curajoși, implicați și empatici

Atelierele s-au desfășurat în cinci școli din București și județul Ilfov, incluzând și o unitate de educație incluzivă. Această extindere a susținut una dintre premisele proiectului: experiența artistică directă trebuie să fie accesibilă unor categorii diferite de participanți, indiferent de contextul social, educațional sau de particularitățile individuale.

Performance-ul a funcționat ca o formă artistică autonomă, nu ca o ilustrare a atelierelor. Corpul a devenit formă vie, anamorfoza a schimbat perspectiva, materia a trecut prin procese de transformare, iar publicul nu a rămas doar spectator. A fost invitat să intre în parcurs, să traverseze spațiul, să participe la anumite momente și să perceapă forma prin apropiere, mișcare și experiență directă.

Lucrările copiilor realizate în ateliere au fost prezente în spațiul evenimentelor performative, punând în dialog procesul educațional cu forma artistică publică. Astfel, copiii care au lucrat cu lutul în clasă și-au văzut formele în același spațiu în care artiștii explorau principiile brâncușiene prin corp, imagine, sunet și materie.

Documentarea foto-video a atelierelor, a lucrărilor și a performance-ului a contribuit la constituirea unei arhive publice prin care procesul poate fi urmărit, valorificat și transmis mai departe. Această arhivă, alături de kit-ul metodologic de față, reprezintă instrumentul prin care modelul *de FORMA nova* poate fi preluat și adaptat în alte contexte educaționale și culturale.

Kit-ul nu propune reproducerea exactă a proiectului, ci preluarea principiilor sale de lucru: contact direct cu materialul, interdisciplinaritate, participare reală și legătura dintre atelier, scenă, expoziție și arhivă.

Constantin Brâncuși nu a lăsat o metodă. A lăsat niște întrebări despre formă, materie și esență. Acest kit propune un cadru în care aceste întrebări pot fi reluate, adaptate și puse în relație cu alte grupuri, alte spații și alte comunități.

Modelul poate fi adaptat și transferat în contexte educaționale și culturale diverse.

De la proiect la model educațional

Kit-ul metodologic documentează experiența de *FORMA nova* și propune un model educațional replicabil, bazat pe învățare prin artă, experiență directă, modelaj în lut și transpunere performativă.

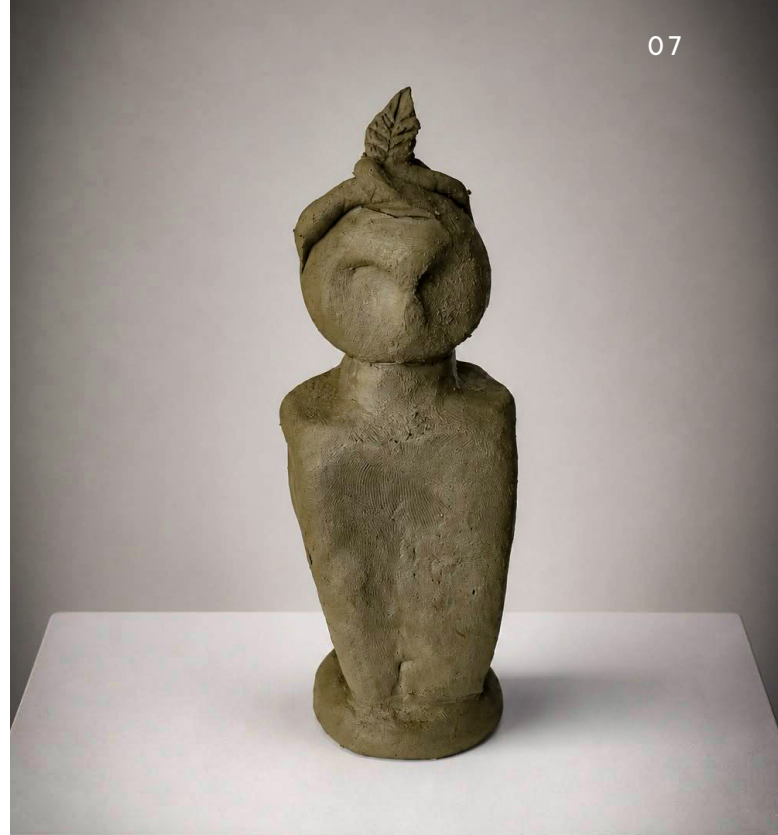
El oferă un cadru practic pentru cadre didactice, artiști, mediatori culturali și organizații care doresc să adapteze această metodă în alte contexte educaționale și culturale, păstrând principiile proiectului: contactul direct cu materialul, lucrul interdisciplinar, participarea activă și legătura dintre atelier, scenă, expoziție și arhivă.

Obiectiv general

Modelul propus prin *de FORMA nova* urmărește dezvoltarea creativității și expresivității copiilor și tinerilor prin contact direct cu materialul, prin explorarea lutului și prin înțelegerea procesului de transformare a formei.

Obiective operaționale

- 01 Învățare prin artă:** oferirea de ateliere practice de modelaj în lut pentru copii și tineri, prin care să exploreze direct materialul și să înțeleagă procesul de transformare a formei.
- 02 Familiarizarea cu noțiuni fundamentale ale formei:** dezvoltarea înțelegerii conceptelor de formă, volum, structură, echilibru și esențializare prin observație, experiment și lucru practic, nu doar prin explicație teoretică.
- 03 Stimularea gândirii vizuale, spațiale și corporale:** propunerea unor activități care conectează obiectul modelat, corpul, spațiul și modul în care forma poate fi privită, construită și reinterpretată.
- 04 Crearea unei legături vii între patrimoniul cultural și arta contemporană:** transformarea referinței la Constantin Brâncuși într-un punct de pornire pentru creație, reflecție și participare artistică actuală.
- 05 Dezvoltarea unui model interdisciplinar și transferabil:** integrarea atelierelor educaționale, performance-ului artistic, expoziției și documentării publice într-un proces cultural comun, adaptabil în contexte formale și nonformale de educație.

DIRECȚII ARTISTICE ȘI EDUCAȚIONALE

Educație prin practică și experiență directă

Esențializarea formei și a mesajului

Interdisciplinaritate și colaborare

Îmbinarea tradiției cu limbajul contemporan

Accesibilitate și incluziune culturală

Principii metodologice

Metodologia propusă se bazează pe principii pedagogice moderne integrate, care valorizează participarea activă, învățarea prin experiență, colaborarea și reflecția critică. Activitățile sunt concepute pentru acrea contexte de învățare semnificative, în care participanții își pot dezvolta cunoștințele, abilitățile și atitudinile într-un mod practic și aplicabil. De asemenea, abordarea metodologică urmărește asigurarea incluziunii și accesibilității, încurajând adaptarea conținuturilor și a metodelor de lucru la specificul grupului și la obiectivele de învățare urmărite.

Metodologia integrată utilizată în cadrul acestui kit se bazează pe combinarea armonioasă a unor

abordări educaționale diverse, care îmbină învățarea experiențială, colaborativă și centrată pe participant.

Activitățile propuse sunt concepute într-o logică interdisciplinară, permițând corelarea conținuturilor din mai multe domenii și facilitând aplicarea practică a cunoștințelor în contexte reale sau simulate. Această abordare integrează metode active precum lucrul pe grupe, jocul de rol, studiul de caz, brainstorming-ul și reflecția ghidată, oferind participanților oportunitatea de a învăța prin acțiune, interacțiune și analiză critică. Metodologia urmărește nu doar transmiterea de informații, ci și dezvoltarea competențelor transversale, precum comunicarea, colaborarea, gândirea critică și creativitatea.

01 Patrimoniul ca punct de pornire

Moștenirea brâncușiană este abordată prin principii de lucru - formă, materie, esențializare - nu prin copiere sau ilustrare.

02 Învățare prin experiment

Participanții lucrează direct cu lutul, observă transformarea materialului și înțeleg forma prin acțiune.

03 Interdisciplinaritate

Atelierele se conectează cu performance-ul, iar teatrul, dansul, pictura live, fotografia și muzica se întâlnesc în același demers.

04 Participare activă

Copiii, tinerii și publicul sunt invitați să observe, să creeze, să interpreteze și să reflecteze.

05 Adaptabilitate

Structura poate fi reluată în școli, muzee, biblioteci, centre culturale, teatre sau spații independente.

06 Incluziune și accesibilitate

Activitățile pot fi adaptate la niveluri diferite de vârstă, experiență, nevoi educaționale și resurse locale.

Metodologia pornește de la experiență directă: participanții învață prin gest, observație, colaborare și reflecție.

Componenta A

ATELIERELE EDUCAȚIONALE DE MODELAJ

Atelierele reprezintă spațiul de început al procesului creativ. Participanții explorează lutul, forma și principiile esențializării prin exerciții practice care încurajează observația, experimentul și expresia personală.

CONTACTUL DIRECT CU MATERIALUL

Explorarea lutului prin atingere, modelaj și exerciții de încălzire creativă.

ÎNȚELEGEREA FORMEI

Descoperirea noțiunilor de formă, volum, structură, echilibru și esențializare prin experiment.

OBSERVAȚIE ȘI REINTERPRETARE

Studiul formelor inspirate din operele lui Constantin Brâncuși și reinterpretarea lor într-un limbaj propriu.

COLABORARE ȘI DIALOG

Lucrul în echipă, schimbul de idei și construirea împreună a unui proces colectiv.

EXPUNERE ȘI REFLECȚIE

Prezentarea lucrărilor, discuția despre proces și învățarea prin feedback.

Obiective educaționale

- 01 • Dezvoltarea motricității fine și a coordonării.
- 02 • Înțelegerea relației dintre formă, volum și spațiu.
- 03 • Stimularea observației, analizei vizuale și a sintezei formale.
- 04 • Încurajarea expresiei personale și a creativității.
- 05 • Dezvoltarea capacității de a vorbi despre propriul proces de lucru.
- 06 • Conectarea experienței individuale cu un proces colectiv de prezentare și reflecție.

Fișa atelierului

Titlu

„Descoperirea formei
prin modelaj”

Grup țintă

Copii cu vârste între 7
și 16 ani (adaptabil și
pentru alte categorii)

Durață

80–100 minute

Număr participanți

10–20 copii

Facilitatori

Artist vizual
Cadru didactic

Materiale și instrumente de lucru

Pentru desfășurarea atelierelor de modelaj sunt recomandate următoarele materiale și instrumente

01 Lut natural sau lut autoîntăritor

02 Protecție pentru mese

03 Instrumente simple de modelaj

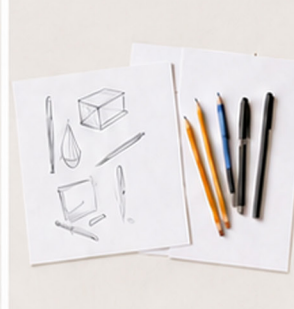
04 Recipiente cu apă

05 Imagini de referință

06 Fișe de lucru pentru desen

07 Șervețele și soluții pentru curățenie

Materialele pot fi adaptate în funcție de vârstă, spațiu și resurse.
Este importantă pregătirea atentă a spațiului de lucru și respectarea regulilor de igienă.

Desfășurarea atelierului

Etapa 1 – Introducere și activare creativă (15 minute)

Facilitatorul prezintă tema atelierului și introduce, într-un limbaj accesibil, câteva idei despre simplificarea formei și relația dintre natură și creație artistică.

Se propune o discuție pornind de la întrebări precum:

- Ce este o formă?
- Cum putem transforma un obiect real într-o formă simplificată?
- Ce observăm atunci când privim un obiect din mai multe unghiuri?

Rolul facilitatorului

- Stimulează curiozitatea;
- Încurajează răspunsurile diverse;
- Evită evaluările de tip „corect-greșit”.

Etapa 2

Explorarea materialului

(15 minute)

Participanții primesc lut și sunt invitați să experimenteze:

- ↓ apăsarea
- ⊙ rularea
- ↔ întinderea
- ⬆ comprimarea
- ⊕ combinarea volumelor

Recomandare

Nu se urmărește realizarea unei forme finale în această etapă. Accentul este pus pe descoperire și experiment.

Etapa 3

Exercițiu de observare și schiță (15 minute)

Copiii aleg un element din natură sau din mediul apropiat - frunză, piatră, pasăre, sămânță, floare, obiect - și îl analizează.

Realizează schițe rapide, încercând să reducă forma la elementele ei esențiale.

Competențe dezvoltate

- Observare
- Analiză vizuală
- Sinteză formală

Etapa 4

Modelarea formei principale

(35-40 minute)

Participanții transformă schițele în obiecte tridimensionale.

Facilitatorul îi încurajează:

- să simplifice
- să elimine detaliile inutile
- să urmărească echilibrul formei
- să exploreze volume clare și expresive.

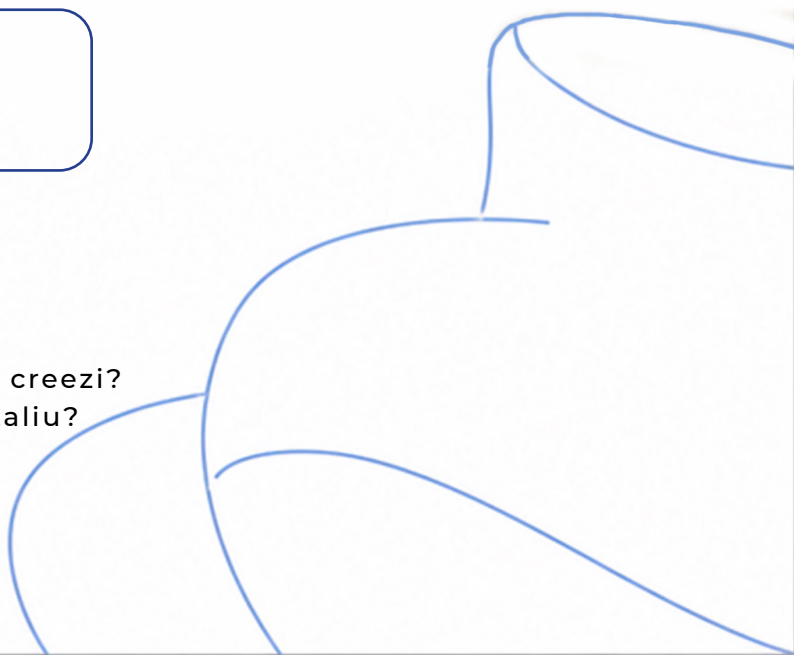
Recomandări

În timpul procesului se oferă sprijin individual și sugestii tehnice.

Întrebări utile

- Ce este esențial în forma pe care o creezi?
- Ce se întâmplă dacă elimini un detaliu?
- Cum poți face forma mai clară?

Etapa 5

Intervenția performativă (10-15 minute)

Participanții sunt invitați să își prezinte obiectele într-o mică instalație colectivă sau într-un exercițiu performativ.

Exemple

- construirea unei compoziții comune
- crearea unei „grădini de forme”
- prezentarea lucrărilor prin gest, mișcare sau poveste.

Această etapă conectează obiectul creat cu experiența corporală și relațională.

Etapa 6

Reflecție și feedback (10 minute)

Forma devine pretext pentru dialog: copiii vorbesc despre ce au simțit, ce au descoperit și cum au transformat materia prin propriile alegeri.

Participanții discută despre:

- ce au descoperit
- ce le-a fost dificil
- ce i-a surprins
- ce ar dori să exploreze mai departe.

Facilitatorul încurajează exprimarea liberă și aprecierea diversității rezultatelor.

Evaluarea atelierului

Participare

Prezență, implicare activă, finalizarea unei lucrări personale, participarea la discuția finală.

Învățare

Utilizarea noțiunilor de formă și volum, aplicarea tehnicilor de bază de modelaj, exprimarea unei intenții creative proprii.

Proces

Capacitatea de observare, experiment, adaptare și reflecție

Instrumente

Observație directă, fișe de lucru, fișă de reflecție, documentare fotografică, discuție finală.

Recomandări pentru replicare

Kit-ul este conceput astfel încât să poată fi replicat cu ușurință în contexte educaționale și culturale diverse.

Replicarea acestuia presupune utilizarea unor materiale accesibile (lut, instrumente de modelaj, suporturi de lucru) și poate fi adaptată în funcție de nivelul de vârstă și de specificul grupului țintă.

Structura kit-ului permite desfășurarea unor activități atât ghidate, cât și creative, în care participanții își dezvoltă abilitățile practice și expresivitatea artistică.

Pentru o implementare eficientă, se recomandă implicarea unui facilitator cu experiență în lucrul cu lutul și integrarea unor elemente de patrimoniu cultural local.

Activitatea poate fi organizată în școli, centre culturale sau în cadrul evenimentelor comunitare, cu rezultate ușor de valorificat prin expoziții sau prezentări publice.

Astfel, kitul poate fi multiplicat și adaptat în mod sustenabil, menținând obiectivele educaționale și culturale ale proiectului.

Recomandări pentru adaptare pe cicluri de vârstă

Ciclul primar

Forme simple, explorare tactilă, joc, povestire, obiecte inspirate din natură, accent pe curiozitate și motricitate fină.

Ciclul gimnazial

Schiță, simplificare, compoziție, relație formă-volum, discuții despre proces și simbol.

Ciclul liceal

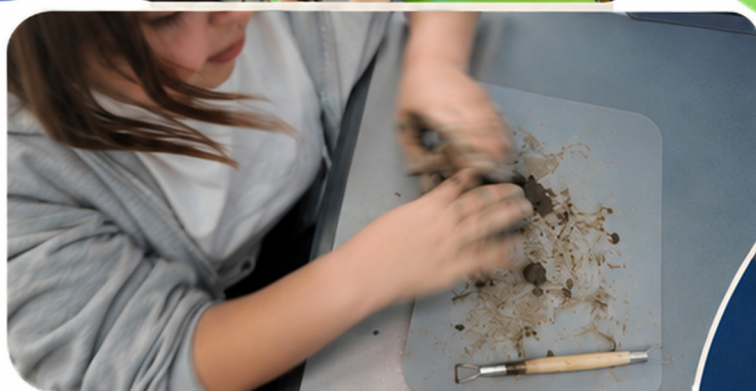
Volumetrie, concept, expresivitate, design de obiect, relație cu patrimoniul și arta contemporană.

Grupuri mixte

Sarcini diferențiate, lucru individual și colectiv, libertate de interpretare și prezentare comună la final.

Componenta B
PERFORMANCE

Performance-ul ca metodă educativă

Performance-ul reprezintă componenta artistică a modelului metodologic **de FORMA nova** și completează dimensiunea educațională a proiectului printr-o creație scenică originală, inspirată de aceleași principii artistice care fundamentează atelierele.

Cele două componente sunt autonome din punct de vedere al implementării, însă funcționează complementar, dezvoltând prin mijloace diferite același demers de explorare artistică și culturală.

În cadrul proiectului, performance-ul nu este conceput ca o ilustrare a atelierelor și nici ca o transpunere scenică a operelor lui Constantin Brâncuși. El reprezintă un spațiu de cercetare artistică în care principiile descoperite prin experiența modelajului – forma, esențializarea, echilibrul, transformarea, ritmul și relația dintre materie și spațiu – sunt reinterpretate prin intermediul corpului, imaginii, mișcării, luminii, sunetului și relației cu publicul.

Prin această abordare, componenta performativă contribuie la construirea unui model interdisciplinar în care patrimoniul cultural devine o sursă de inspirație pentru creația contemporană, iar experiența artistică este completată de reflecție, dialog și participare activă.

De ce performance?

Modelul metodologic de FORMA nova pornește de la ideea că patrimoniul cultural poate fi înțeles nu doar prin transmiterea de informații, ci și prin experiență artistică. Din acest motiv, proiectul este construit în jurul a două componente complementare: atelierele educaționale și performance-ul interdisciplinar.

Fiecare dintre acestea explorează aceleași principii artistice, însă utilizează metode și limbaje diferite. Atelierele oferă participanților posibilitatea de a descoperi relația dintre formă, volum și materie prin contact direct cu lutul și prin propriul proces de creație. Performance-ul completează această experiență printr-o creație scenică realizată de artiști profesioniști, care investighează aceleași teme din perspectiva artelor performative și vizuale.

Alegerea performance-ului ca formă artistică nu urmărește reproducerea exercițiilor realizate în ateliere și nici ilustrarea sculpturilor lui Constantin Brâncuși. Scopul său este acela de a propune o interpretare contemporană a principiilor care au stat la baza creației brâncușiene și de a demonstra că acestea pot genera noi forme de expresie artistică.

Performance-ul ca experiență

Performance-ul permite explorarea unor concepte precum transformarea, verticalitatea, echilibrul, ritmul sau relația dintre corp și spațiu printr-un limbaj deschis, în care sensul nu este impus, ci construit împreună cu spectatorul. În loc să ofere explicații sau concluzii, el creează contexte de observare, experiență și reflecție, invitând publicul să stabilească propriile conexiuni între patrimoniu, creația contemporană și experiența personală.

În același timp, această componentă extinde impactul proiectului dincolo de dimensiunea educațională. Ea facilitează întâlnirea dintre artiști și comunitate, valorifică rezultatele proiectului într-un cadru cultural accesibil publicului larg și creează premisele unui dialog despre patrimoniu, proces artistic și rolul artei contemporane în societate.

Performance-ul nu expică patrimoniul.
Îl transformă într-o experiență.

Ce este performance-ul interdisciplinar?

În cadrul metodologiei de *FORMA nova*, **performance-ul interdisciplinar** reprezintă o formă de creație artistică în care mai multe discipline – teatru, dans contemporan, arte vizuale, muzică, fotografie și intervenții asupra spațiului – sunt reunite într-un demers comun. Aceste limbaje nu funcționează independent și nici nu au rol ilustrativ unul față de celălalt, ci contribuie împreună la construirea unei **experiențe artistice unitare**.

Spre deosebire de spectacolul teatral convențional, performance-ul nu este construit în jurul unei narațiuni liniare sau al unor personaje. **Accentul este pus pe experiență**, pe relația dintre corp, spațiu și materie, precum și pe capacitatea imaginii scenice de a genera sens și reflecție. Corpul performerului nu interpretează un rol, ci devine un **instrument de cercetare artistică**, explorând prin mișcare și prezență principii precum echilibrul, tensiunea, fragilitatea, verticalitatea sau transformarea.

În același timp, **spațiul nu este tratat ca un decor, ci ca un element activ al creației**. Lumina, sunetul, obiectele și intervențiile vizuale participă la construirea discursului artistic, iar relațiile dintre aceste elemente sunt la fel de importante ca acțiunea performerilor. Fiecare imagine scenică este rezultatul **dialogului dintre corp, materie, timp și spațiu**.

Caracterul interdisciplinar al performance-ului permite **reinterpretarea patrimoniului cultural** prin mijloace specifice artei contemporane. În locul reprezentării unor opere cunoscute, sunt investigate mecanismele și principiile care au stat la baza acestora, oferind publicului posibilitatea de a experimenta **procesele creative** și nu doar rezultate finale.

Un element definitoriu al acestei metodologii îl reprezintă **relația cu spectatorul**. Publicul nu este considerat un observator pasiv, ci un **participant la experiența artistică**, fiind invitat să își schimbe perspectiva asupra spațiului, să urmărească procesele de transformare și să continue experiența prin sesiunea de dialog organizată la finalul reprezentației. În acest fel, performance-ul nu se încheie odată cu ultima imagine scenică, ci continuă prin **reflecție, schimb de idei și interpretare colectivă**.

Principiile metodei

Principiu	Aplicare în ateliere	Aplicare în performance
De la operă la principiu artistic	Participanții nu copiază sculpturi, ci explorează simplificarea, forma, volumul și echilibrul.	Artiștii nu reproduc operele, ci transformă principiile lor în mișcare, imagine, ritm și relație spațială.
Experiență înaintea explicației	Forma este înțeleasă prin atingere, modelare, testare și observație.	Publicul descoperă sensurile prin corp, lumină, obiect, sunet și imagine scenică.
Proces înaintea rezultatului	Accentul cade pe explorare, decizie și transformarea progresivă a formei.	Situațiile performative se construiesc prin laborator, improvizație, selecție și repetiție.
Corpul și materia ca instrumente de cunoaștere	Lutul permite înțelegerea formei prin contact direct și manipulare.	Corpul performerului devine material artistic și formă aflată în transformare.
Interdisciplinaritate ca dialog	Desenul, modelajul, observația și reflecția susțin același proces de învățare.	Teatrul, dansul, muzica, pictura, fotografia și lumina contribuie la aceeași construcție artistică.
Publicul ca partener de reflecție	Participanții discută despre propriul proces și despre lucrările realizate.	Spectatorii observă, interpretează și continuă experiența prin sesiunea de Q&A.
Adaptabilitate	Exercițiile pot fi ajustate în funcție de vârstă, grup și resurse.	Performance-ul poate fi adaptat spațiului, echipei și mijloacelor tehnice disponibile.

Metodologia construirii unui performance

Construirea unui performance interdisciplinar presupune trecerea de la o temă generală la o experiență scenică coerentă. Procesul nu începe cu alegerea efectelor vizuale sau cu fixarea unei coregrafii, ci cu definirea clară a unui concept și cu explorarea acestuia prin corp, obiect, spațiu, lumină și sunet.

Metodologia propusă poate fi adaptată în funcție de tema proiectului, experiența echipei, spațiul disponibil și resursele tehnice.

Etapele construirii performance-ului

Etapa 1 – Alegerea temei

Tema reprezintă domeniul general din care pornește cercetarea. Ea poate fi inspirată de:

- un artist sau o operă;
- un principiu artistic;
- un element de patrimoniu;
- o temă socială;
- o comunitate;
- un spațiu;
- un material;
- o experiență personală sau colectivă.

Tema trebuie să fie suficient de clară pentru a **orienta cercetarea**, dar suficient de deschisă pentru a **permite interpretări diferite**.

Întrebări de lucru

- Ce vrem să cercetăm?
- De ce este relevantă această temă?
- Ce relație are cu publicul căruia ne adresăm?
- Ce poate genera scenic?
- Poate fi explorată prin corp, obiect și spațiu?

Exemplu din *de FORMA nova*

Tema generală a proiectului a fost moștenirea artistică a lui Constantin Brâncuși.

Performance-ul nu a pornit însă de la reproducerea operelor, ci de la principii precum:

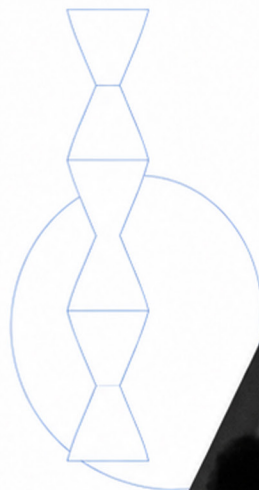
- esențializarea;
- transformarea;
- verticalitatea;
- relația dintre materie și spațiu;
- trecerea de la formă concretă la simbol.

Etapa 2

Definirea conceptului artistic

Conceptul este ideea centrală care organizează toate deciziile artistice. El nu trebuie confundat cu tema.

Tema răspunde la întrebarea:

Despre ce este cercetarea?

Conceptul răspunde la întrebarea:

Din ce perspectivă transformăm
tema într-o experiență scenică?

Exemplu

Temă: Brâncuși

Concept posibil: transformarea materiei în aspirație

Temă: Memorie

Concept posibil: corpul ca arhivă

Temă: Oraș

Concept posibil: spațiul urban ca organism viu

Temă: Natură

Concept posibil: trecerea de la greutate la zbor

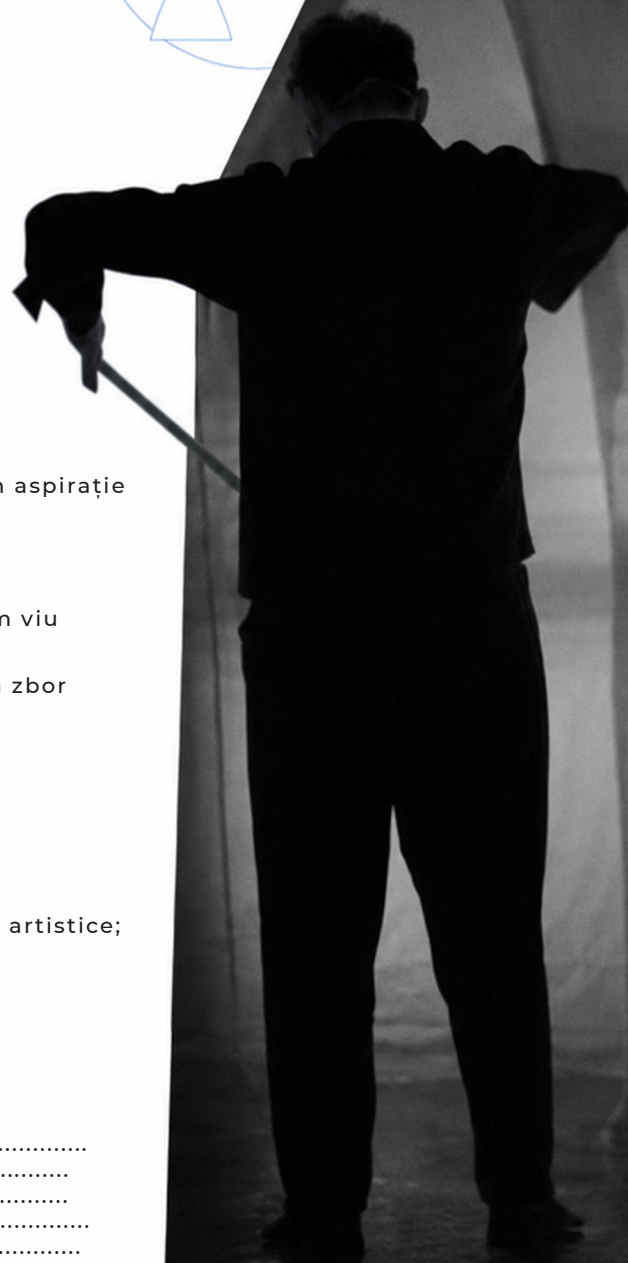
Criterii pentru un concept clar

Conceptul trebuie:

- să poată fi formulat într-o propoziție;
- să genereze acțiuni și imagini;
- să poată fi explorat prin mai multe limbaje artistice;
- să evite explicația literală;
- să orienteze selecția materialului.

Fișă scurtă de concept

- Tema:
- Întrebarea artistică:
- Conceptul central:
- Imaginea principală:
- Principiile urmărite:
- Relația cu publicul:

Etapa 3

Cercetarea și documentarea

Cercetarea oferă echipei un fond comun de referințe și previne construirea performance-ului exclusiv din impresii generale.

Surse de cercetare

- opere de artă;
- fotografii;
- filme și documentare;
- texte literare;
- studii istorice;
- arhitectură;
- dans și teatru contemporan;
- muzică și peisaje sonore;
- obiecte și materiale;
- interviuri;
- experiențe personale;
- observație directă.

Recomandare

Materialele de cercetare nu trebuie adunate fără selecție. Fiecare referință trebuie să răspundă unei întrebări artistice sau să genereze o direcție de lucru.

Dosarul de cercetare poate conține

- imagini de referință;
- cuvinte-cheie;
- fragmente de text;
- materiale sonore;
- schițe;
- propuneri de obiecte;
- exemple de mișcare;
- observații ale echipei.

Etapa 4

Integrarea limbajelor artistice

Integrarea interdisciplinară presupune ca fiecare element să contribuie la aceeași construcție artistică.

Teatru

prezență, acțiune, relație, tensiune, text.

Dans și mișcare

ritm, transformare, compoziție corporală.

Arte vizuale

imagine, materie, culoare, intervenție live.

Muzică și sunet

atmosferă, structură temporală, tranziție.

Lumină

directionarea privirii, volum, contrast.

Fotografie și video

documentare, memorie, perspectivă.

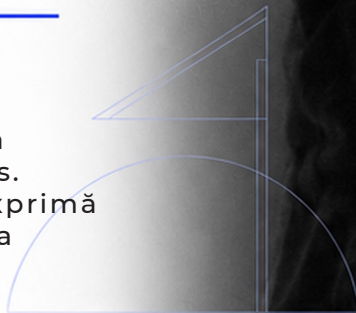
Obiect și scenografie

rezistență, relație, transformare spațială.

Principiu de verificare

Fiecare disciplină trebuie să adauge un nivel nou de sens. Dacă doar repetă ceea ce exprimă deja alt element, contribuția sa trebuie simplificată sau eliminată.

Etapa 5

Laboratorul artistic

Laboratorul artistic este etapa în care conceptul este investigat prin acțiune directă. Echipa testează relații între corp, obiect, materie, spațiu, sunet și public, fără a urmări neapărat construirea imediată a unor scene definitive.

În performance, laboratorul nu are întotdeauna rolul de a conduce către o formă fixă. El poate genera reguli, situații, acțiuni și condiții de lucru care vor fi reactivate diferit la fiecare prezentare.

Direcții de explorare

Corp

Ce stări sau calități corporale sunt asociate conceptului? Greutate, tensiune, fragilitate, rezistență, expansiune?

Mișcare

Ce se întâmplă când un gest este repetat, încetinit, întrerupt sau transmis altui performer?

Obiect

Cum influențează obiectul acțiunea? Devine sprijin, obstacol, extensie, urmă sau partener?

Materie

Ce posibilități și limite impune materialul? Se rupe, curge, se acumulează, se transformă?

Spațiu

Cum se schimbă acțiunea în funcție de distanță, direcție, nivel și traseu?

Timp

Ce se întâmplă dacă o acțiune durează mai mult decât este confortabil sau se încheie neașteptat?

Sunet

Sunetul inițiază acțiunea, o însoțește sau este produs chiar de acțiune?

Lumină

Ce devine vizibil? Ce rămâne ascuns? Cum modifică lumina percepția corpului și a materiei?

Public

Unde se află spectatorii? Cum influențează proximitatea și reacțiile lor desfășurarea acțiunii?

Forme de lucru

Laboratorul poate include:

- improvizații ghidate;
- acțiuni bazate pe instrucțiuni;
- exerciții de durată;
- intervenții asupra obiectelor și materialelor;
- explorări în spațiul real;
- reacții la stimuli sonori sau vizuali;
- acțiuni individuale și colective;
- teste realizate în prezența unui grup restrâns de observatori.

Reguli utile pentru laborator:

- se testează mai multe posibilități, fără obligația de a ajunge imediat la o formă finală;
- improvizațiile pot fi filmate sau notate pentru analiză;
- rezultatele accidentale și reacțiile neprevăzute sunt tratate ca material artistic;
- performerii sunt încurajați să observe efectele propriilor acțiuni;
- coordonatorul artistic formulează condiții de lucru, nu doar corecții;
- fiecare exercițiu este urmat de o discuție scurtă;
- unele acțiuni pot rămâne deschise și diferite de la o prezentare la alta;
- nu orice experiment trebuie inclus în forma publică.

Rezultatul laboratorului

Rezultatul laboratorului nu trebuie să fie o succesiune fixă de scene. El poate consta în gesturi, acțiuni, relații, imagini, trasee, reguli sau partituri deschise, care oferă performerilor repere comune și permit ca fiecare prezentare să se construiască diferit, în funcție de spațiu, context și relația cu publicul.

Etapa 6

Selectarea principiilor și a materialului performativ

După laborator, echipa analizează materialul descoperit și identifică acele acțiuni, reguli și relații care susțin cel mai bine conceptul.

Selecția nu presupune neapărat fixarea unei versiuni definitive. În funcție de natura performance-ului, pot fi păstrate atât acțiuni precis stabilite, cât și partituri deschise care permit variații și reacții la context.

Ce poate fi selectat

o acțiune corporală

un raport între corp și obiect

o regulă de deplasare

o durată

un traseu

o condiție sonoră

un mod de folosire a luminii

o relație între performeri

un răspuns posibil la reacția publicului

o transformare a materiei

o imagine de început sau de încheiere

Precizare metodologică

Performance-ul nu presupune în mod obligatoriu repetiții, fixarea unei forme definitive sau reproducerea identică a aceleiași acțiuni. Etapele propuse în acest kit au caracter orientativ și se referă în special la situațiile în care performance-ul integrează mai multe limbaje artistice și implică o echipă extinsă.

În acest context, selecția unor principii, reguli și repere comune oferă performerilor un cadru de orientare și susține coerența ansamblului, fără a elimina spontaneitatea, variația și caracterul unic al fiecărei prezentări.

Criterii de selecție

Un element poate fi păstrat dacă:

- susține conceptul
- produce o experiență relevantă
- are claritate vizuală sau performativă
- deschide posibilități de interpretare
- creează o relație semnificativă între corp, spațiu și materie
- poate reacționa la context
- evită ilustrarea literală
- nu repetă inutil un alt element
- contribuie la dinamica întregului

Recomandare

Selecția nu urmărește eliminarea caracterului viu și imprevizibil al performance-ului. Rolul său este de a clarifica intenția și condițiile de desfășurare, fără a transforma întreaga experiență într-o succesiune rigidă.

Pregătirea și testarea structurii performative

Chiar dacă performance-ul nu urmărește reproducerea identică a aceleiași forme, prezentarea publică presupune o etapă de pregătire și testare.

Echipa verifică regulile de lucru, relațiile dintre performeri, materialele utilizate, limitele de siguranță și condițiile tehnice ale spațiului.

testarea regulilor și a partiturilor deschise.

stabilirea limitelor de acțiune și de siguranță.

antrenarea performerilor pentru reacții și variații posibile.

probe de lumină, sunet și circulație.

verificarea obiectelor și materialelor.

simularea relației cu publicul.

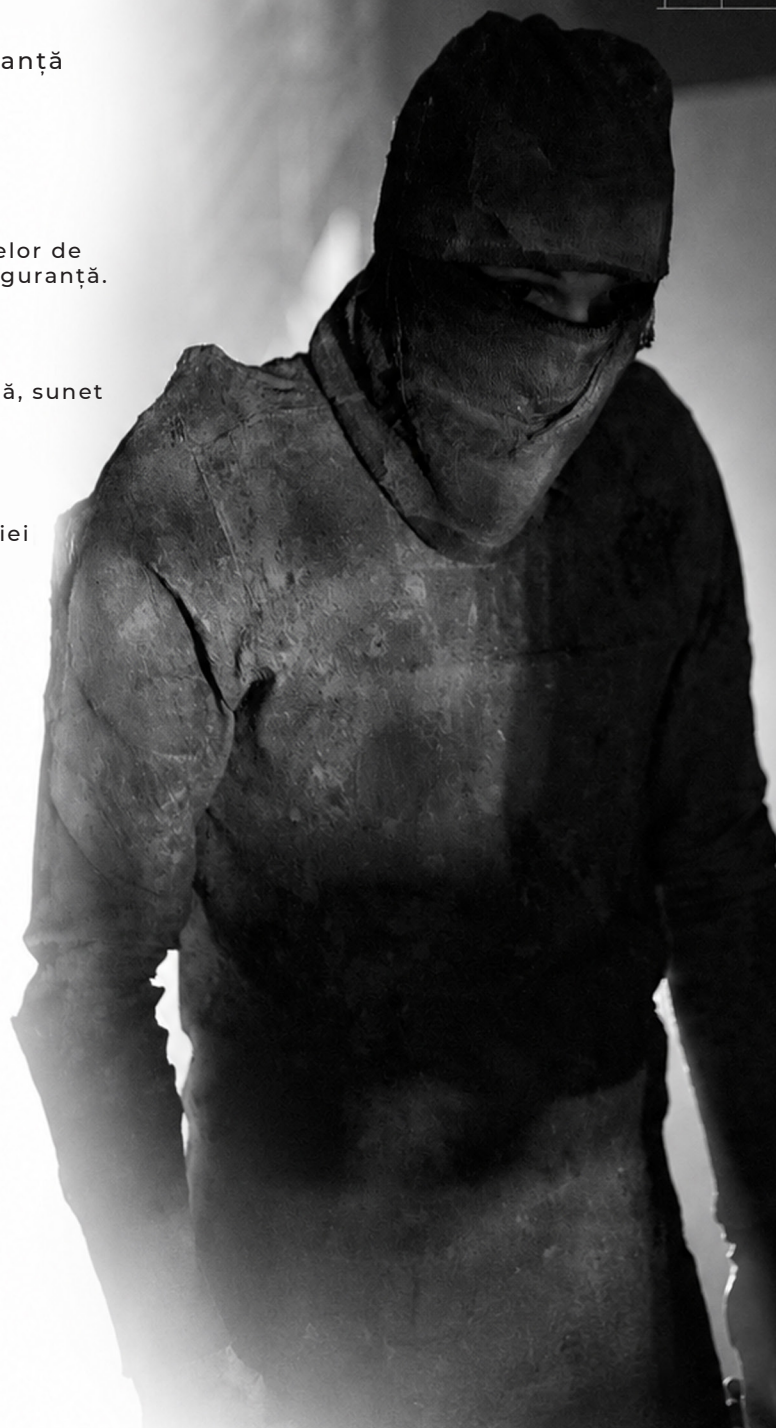

pregătirea unor soluții pentru situații neprevăzute.

Scopul nu este fixarea rigidă a performance-ului, ci construirea unui cadru comun care să susțină coerența, siguranța și libertatea de reacție.

Unicitatea fiecărei prezentări rămâne esențială, însă aceasta este susținută prin cercetare, antrenament și pregătire atentă.

Etapa 7 – Relația cu publicul

Relația cu publicul trebuie stabilită încă din perioada de creație, nu doar înaintea reprezentației.

Forme posibile de relaționare

Public frontal.

Traseu prin mai multe spații.

Public dispus în jurul acțiunii.

Participare printr-un gest.

Public mobil.

Schimbarea perspectivei.

Public foarte aproape de performerii.

Observare urmată de dialog.

Întrebări de lucru

- Unde se află publicul?
- Ce vede și ce nu vede?
- Se poate deplasa?
- Are voie să intre în spațiul de joc?
- Participarea este opțională?
- Ce instrucțiuni primește?
- Cum este protejată siguranța și libertatea spectatorului?

Recomandare

Participarea nu trebuie forțată. Refuzul sau alegerea de a observa trebuie respectate.

Etapa 8

Implementarea în spațiul de prezentare

Performance-ul trebuie adaptat spațiului concret. Nu se recomandă reproducerea rigidă a unei versiuni create în alt loc.

Elemente de analizat

dimensiunea spațiului	acustica
înălțimea	zonele de depozitare
suprafața de joc	căile de evacuare
accesul publicului	vizibilitatea
sursele de curent	temperatura și ventilația
posibilitățile de iluminare	

Verificări obligatorii

stabilitatea obiectelor	poziționarea publicului
protecția podelei și a pereților	accesibilitatea
fixarea cablurilor	posibilitatea intervenției rapide a echipei tehnice
siguranța materialelor	

Etapa 9

Prezentarea publică

Prezentarea începe înainte de prima acțiune scenică și se încheie după plecarea publicului.

DESFĂȘURARE RECOMANDATĂ A UNUI PERFORMANCE REPLICABIL

	1.	Primirea publicului	Publicul intră în spațiul evenimentului și poate vedea expoziția lucrărilor realizate în ateliere. Atmosfera sonoră pregătește trecerea spre performance.	10-15 min.
	2.	Introducere vizuală	Performerii activează spațiul prin gesturi simple, repetitive, inspirate de formă, ritm și relație cu materia.	5-10 min.
	3.	Secvențe performative	Corpul, obiectele, pictura live și sunetul construiesc momente succesive, pornind de la teme precum formă, echilibru, verticalitate, transformare și zbor.	30-45 min.
	4.	Intervenție participativă	Publicul este invitat să își modifice poziția, să observe din alt unghi sau să participe la un gest comun, în funcție de conceptul performance-ului.	5-10 min.
	5.	Final / imagine colectivă	Elementele vizuale, corporale și sonore se reunesc într-o compoziție finală. Se creează o imagine de închidere care poate fi documentată fotografic.	5-10 min.
	6.	Dialog cu publicul	Discuție ghidată despre proces, ateliere, patrimoniu, artă contemporană și experiența spectatorilor.	15-20 min.

Evaluarea și documentarea

Procesul se încheie prin analizarea rezultatelor artistice, tehnice și de relaționare cu publicul.

Instrumente de evaluare

discuție internă
a echipei

chestionare
scurte

observația
regizorului

fotografii și
înregistrări video

feedback din
partea publicului

notarea
incidentelor tehnice

sesiunea de
Q&A

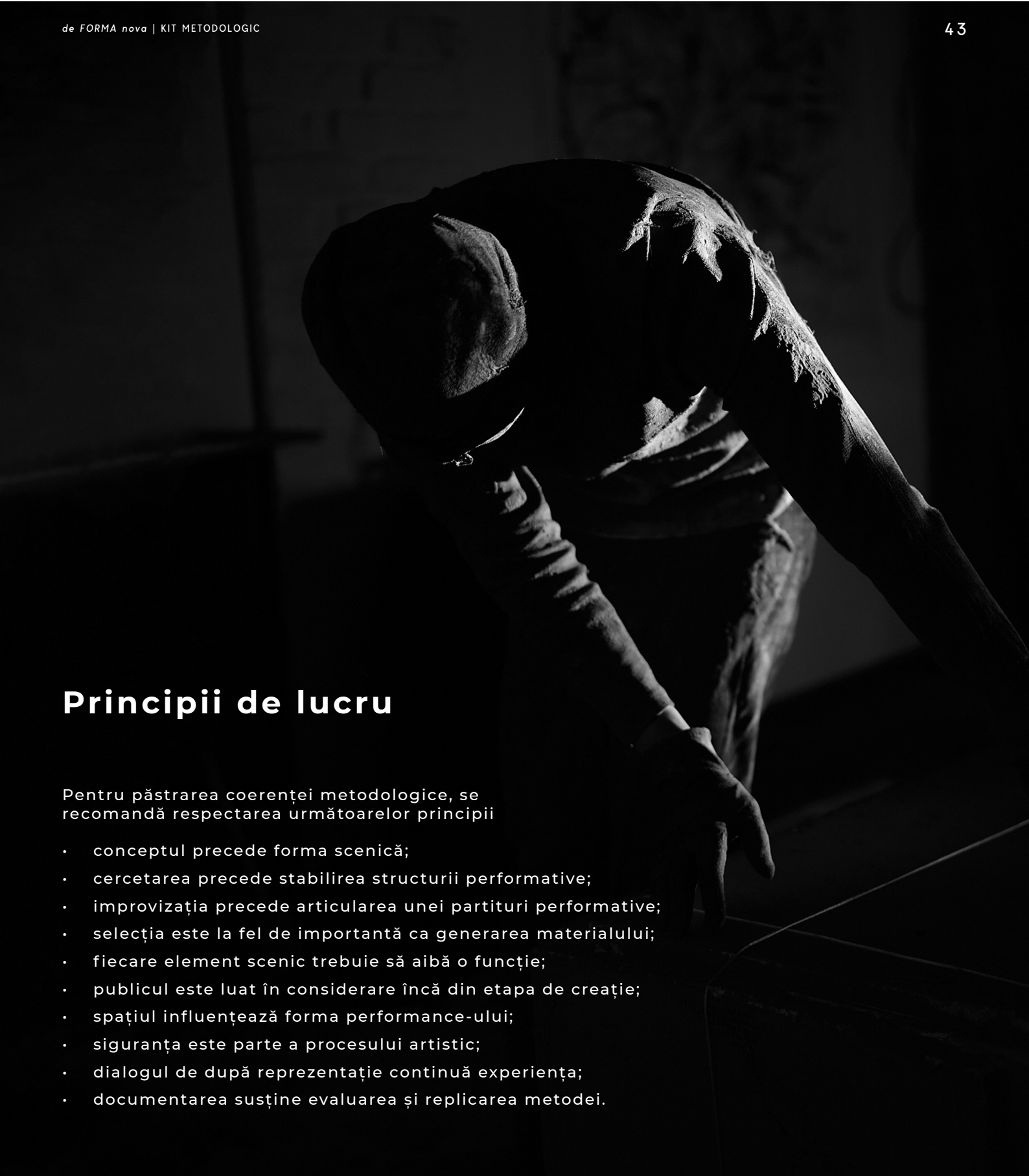

analiza reacțiilor
publicului

Întrebări pentru echipă

- Ce a funcționat?
- Ce a fost neclar?
- Unde s-a pierdut ritmul?
- Cum a reacționat publicul?
- Ce trebuie simplificat?
- Ce elemente pot fi dezvoltate?
- Cum poate fi adaptat performance-ul la o reluare?

Principii de lucru

Pentru păstrarea coerenței metodologice, se recomandă respectarea următoarelor principii

- conceptul precede forma scenică;
- cercetarea precede stabilirea structurii performative;
- improvizația precede articularea unei partituri performative;
- selecția este la fel de importantă ca generarea materialului;
- fiecare element scenic trebuie să aibă o funcție;
- publicul este luat în considerare încă din etapa de creație;
- spațiul influențează forma performance-ului;
- siguranța este parte a procesului artistic;
- dialogul de după reprezentație continuă experiența;
- documentarea susține evaluarea și replicarea metodei.

Perspective din procesul de creație

Formă, materie și urmă

Note despre conceptul performance-ului
de *FORMA nova*

Matei Stoian

Regizor

Concept artistic și coordonare artistică;

Performer — „Materia”

Privită din perspectiva seriilor sale, opera lui Constantin Brâncuși nu așază forma într-un răspuns închis. Revenirea asupra aceluiași motive — pasărea, sărutul, forma ovoidală, coloana — arată o cercetare care se redeschide la fiecare material, proporție sau mod de prezentare. Variantele nu pot fi reduse la simple etape ale unui parcurs către o singură versiune finală. Multe coexistă ca rezultate distincte ale aceleiași căutări. Friedrich Teja Bach a analizat această dinamică sub semnul metamorfozelor forme sculpturale, iar documentația curatorială dedicată operei lui Brâncuși evidențiază reluarea unor motive centrale în materiale și configurații diferite (Bach, 1987).

Conceptul proiectului a pornit de aici: nu de la asemănarea exterioară a sculpturilor, ci de la tensiunea dintre permanență și transformare. O formă poate pierde o mare parte dintre elementele care o fac imediat recognoscibilă și poate păstra, totuși, relația fundamentală care o organizează. Poate continua prin repetarea și variația aceluiași element. Poate dobândi alt sens fără ca materia din care este alcătuită să dispară. În toate aceste situații, forma rămâne legată de procesul care o produce, de materialul care o susține și de poziția din care este percepută.

de *FORMA nova* s-a construit pe această premisă. Proiectul nu a urmărit reproducerea unor opere brâncușiene, ci deplasarea întrebărilor deschise de acestea într-un context contemporan de creație și educație culturală. Atelierele au explorat forma prin contact direct cu lutul — prin gest, observație și modelare. În componenta performativă, aceeași preocupare a fost purtată de corpuri, obiecte, urme, durate și de prezența publicului. Cele două direcții au rămas autonome, dar au împărtășit o întrebare comună: nu cum se imită o formă cunoscută, ci ce se întâmplă când principiile care o organizează sunt puse din nou în lucru.

În performance, deplasarea a însemnat renunțarea la reproducerea obiectului în favoarea activării unei relații. În *Atelier*, blocul de materie lovit și corpul acoperit de lut au făcut vizibilă tensiunea dintre intenție și greutate. În *Rugăciunea*, funia încolăcită în jurul corpului a transformat o postură stabilă într-o cercetare a constrângerii, a adaptării și a recuperării treptate a mișcării. *Poarta* a încetat să fie o construcție de privit, devenind un prag susținut temporar de două corpuri și traversat de public, unul câte unul. *Sărutul* nu a fost reprodus vizual: mitul ființelor originare despărțite, relatat de Aristofan în *Banchetul* lui Platon, era rostit în timp ce două corpuri căutau, prin apropiere, separare și distribuirea greutății, posibilitatea unei forme comune. *Masa* a devenit loc, absență, nume și durată. Construcția anamorfotică făcea posibilă apariția *Coloanei* ca structură verticală numai din punctul de observație indicat publicului. Forma nu era dată integral în obiect, ci se constituia în relația dintre dispunerea elementelor și poziția privitorului. În final, *Pasărea în văzduh* nu a fost reprezentată prin imitarea unei păsări, ci prin tensiunea dintre corpul limitat și direcția ascendentă către care acesta se orienta. În această logică, esențializarea nu a însemnat sărăcirea referinței și nici eliminarea arbitrară a detaliilor. Ea a presupus trecerea de la obiectul recognoscibil la relația care îl organizează. Opera nu era redusă la un semn simplificat, ci redeschisă printr-o altă experiență.

În lucru, prima descoperire a fost că materia răspunde. Formula este poetică, dar răspunsul este concret: corpul obosește, respirația i se modifică, musculatura începe să tremure, iar postura pe care încearcă să o mențină se transformă sub propria greutate. Performerul care începe să tremure după o perioadă de imobilitate nu strică imaginea nemișcării — este imobilitatea devenită vizibilă. Oboseala nu este un accident al prezentării, ci conținutul ei.

Aceeași logică traversează toate materialele: funia încolăcită limitează amplitudinea mișcării, modifică echilibrul și obligă dansatoarea să-și reorganizeze respirația și punctele de sprijin, astfel încât forma care apare se construiește din negocierea dintre intenția de a se mișca și ce permite materialul. Corpul nu ilustrează constrângerea, ci o experimentează concret.

Cărbunele se consumă pe măsură ce linia este trasată, iar aceasta se subțiază independent de intenția mâinii. Se poate rupe în mâna unui spectator, dar această rupere nu reprezintă o abatere de la proces: este ceea ce produce materialul atunci când este apăsător de cineva care scrie, poate pentru prima dată, un nume pe un perete în prezența celorlalți.

Lutul se usucă în ritmul propriu, se contractă și se fisurează. Atunci când începe să se desprindă, bucățile căzute marchează traseul performerului care îl poartă. Corpul acoperit cu lut nu rămâne o suprafață stabilă: respirația, ridicarea, mersul și contactul cu spațiul fracturează treptat învelișul. Urma nu este adăugată ulterior acțiunii, ci se produce simultan cu ea.

Răspunsul materiei nu se păstrează numai în corpuri și pe suprafețe. Fotografia reține o configurație care, în clipa următoare, nu mai există, dar nu o conservă în mod neutru. Alegerea unghiului, a distanței și a cadrului transformă evenimentul într-o urmă vizuală particulară. Fotograficul nu înregistrează în mod obiectiv un întreg deja disponibil, ci selectează raportul dintre corp, spațiu și acțiune sub forma căruia evenimentul va putea fi revăzut. Fotografia devine astfel o urmă secundă, o urmă a unei forme efemere, și păstrează numai una dintre perspectivele posibile asupra ei.

În vocabularul performance-ului, această persistență a fost formulată prin enunțurile „materia își amintește tot”, „fiecare apăsare lasă ceva în urmă”, „chiar și atingerea ușoară, chiar și absența”. Nu este vorba despre atribuirea unei conștiințe sau a unei memorii umane materialului. Memoria materiei desemnează aici persistența transformărilor produse prin contact: fisura, praful, deplasarea, deformarea, schimbarea respirației sau urma grafică. Absența nu lasă o urmă fizică în același mod în care o face presiunea, dar reorganizează percepția unui loc, a unui interval sau a corpului care nu mai este prezent.

De aici decurge și alegerea performance-ului. Dacă forma nu este un răspuns definitiv, ci rezultatul unui proces care trebuie reactivat, atunci performance-ul oferă un cadru în care această confruntare se poate produce în timp real. În locul realizării identice a unei versiuni anterioare, forma apare din întâlnirea dintre corpuri, materiale, spațiu, durată și public. Erika Fischer-Lichte descrie evenimentul performativ prin coprezența corporală a performerilor și spectatorilor și prin circuitul autopoietic de feedback care se produce între aceștia. În această perspectivă, desfășurarea nu poate fi predeterminată în toate detaliile, deoarece acțiunile și percepțiile participanților intervin în producerea evenimentului însuși (Fischer-Lichte, 2004).

de FORMA nova nu a fost conceput ca spectacol teatral și nici ca succesiune de scene care trebuiau executate identic. Au existat o structură comună, materiale, acțiuni, limite de siguranță și relații spațiale asumate, dar forma fiecărei prezentări depindea de rezistența reală a corpurilor, de comportamentul materialelor, de durata participării publicului și de ritmul în care acesta traversa, scria, privea sau își schimba poziția. Deschiderea nu a însemnat absența construcției, ci acceptarea unei zone în care construcția putea fi modificată de ceea ce se întâmpla efectiv.

Pentru a evita logica personajului dramatic, am definit prezențele artistice prin funcții performative. Actorul, Ovidiu Ușvat, a devenit **Vocea spațiului**; dansatoarele, Mihaela Zamfirescu și Raluca Botez — **Forma care îndură și Forma care caută**; pictorii, Anca Maria Ciofîrlă și Laurențiu Midvichi — **Urma și Semnul**; fotograficul, Theo Niculae — **Unghiul**; Eu — **Materia**. Aceste denumiri nu indicau identități psihologice, ci poziții de lucru. *Vocea* formula regulile și orienta atenția. Cele două *Forme* explorau raporturile dintre mișcare, constrângere și constituirea unei structuri comune; *Urma și Semnul* produceau imaginea în timp real. *Unghiul* intervenea asupra modului în care forma era percepută și păstrată, iar *Materia* făcea vizibile greutatea, rezistența și transformarea.

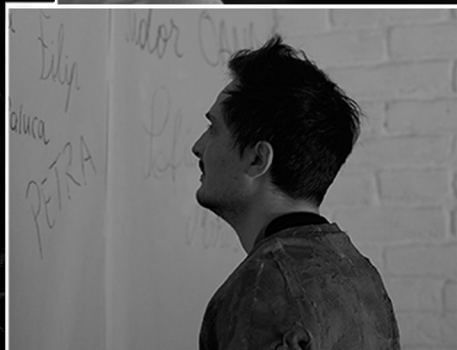
Interdisciplinaritatea nu a rezultat, prin urmare, din simpla prezență simultană a practicii actoricești, a dansului, a artelor vizuale și a fotografiei. Ea a apărut atunci când fiecare practică a început să modifice condițiile celorlalte. Vocea afecta ritmul mișcării. Corpul modifica desenul și traseul materiei. Publicul schimba durata. Fotografia selecta ceea ce urma să rămână vizibil. Niciun limbaj nu trebuia să illustreze ceea ce altul exprimase deja.

În calitate de creator al conceptului și coordonator artistic, rolul meu a fost să formulez această gramatică comună și să construiesc condițiile în care artiștii puteau lucra împreună fără să își piardă autonomia. Nu am urmărit impunerea unei imagini care trebuia protejată de orice variație, ci stabilirea unor relații suficient de clare pentru a permite apariția neprevăzutului. Coordonarea nu a însemnat renunțarea la rigoare. Dimpotrivă, deschiderea a fost posibilă numai prin precizarea materialelor, a raporturilor spațiale, a responsabilităților și a limitelor fizice ale acțiunilor.

Participarea mea în funcția performativă a „Materiei” a însemnat verificarea conceptului din interiorul acțiunii. Greutatea lutului, dificultatea ridicării, imobilitatea prelungită, oboseala și expunerea corpului nu puteau fi cunoscute integral prin observație externă. Corpul modifica durata, ritmul și intensitatea situației, iar aceste modificări nu trebuiau corectate automat pentru a restabili o imagine ideală. Ele constituiau chiar informația pe care acțiunea o producea.

Trecerea de la corpul acoperit și îngreunat de lut la corpul dezgolit din *Pasărea în văzduh* nu a reprezentat evoluția unui personaj. Între cele două apariții se modifica raportul corpului cu forma: la început, acesta era acoperit, apăsător și fragmentat de materia care se desprindea. În final, rămânea expus, orientat către un element ascendent pe care nu îl putea atinge în întregime. Zborul nu devenea eliberare ilustrată, ci tensiune între greutate și direcție, între limita prezentă a organismului și forma către care acesta tinde.

La 150 de ani de la nașterea lui Constantin Brâncuși, proiectul nu a urmărit reproducerea sau contemplarea pasivă a patrimoniului, ci reactivarea unei atitudini creatoare: formularea unei ipoteze, confruntarea ei cu materia și acceptarea răspunsului primit. În practica lui Brâncuși, materia a luat, între altele, forma pietrei, a lemnului, a gipsului și a bronzului. Materia noastră a fost alcătuită din corpuri, lut, funie, cărbune, lumină, muzică, durată, dar și din prezența oamenilor care au intrat în spațiu. Ce a rezistat acestei întâlniri a fost forma. Ce a rămas după ea este urma.

Linia ca memorie a gestului

Desenul ca un dialog între forma
brâncușiană și experiența contemporană

Anca Maria Ciofîrlă

Artistă vizuală

Performer — „Urma”

Înainte de a fi imagine, desenul este un gest. El reprezintă primul contact dintre gând și materie, dintre intenție și spațiu, dintre corp și suprafața pe care acesta lasă o urmă. Orice linie poartă memoria unei mișcări și devine mărturia unei prezențe. În acest sens, desenul nu este doar reprezentare, ci un eveniment în sine – o experiență desfășurată în timp, apropiată de ceea ce arta contemporană definește drept performance.

În celebrul său *Pedagogical Sketchbook* (1925), Paul Klee afirma că „o linie este un punct plecat la plimbare”. Formula sa, devenită una dintre cele mai cunoscute definiții ale desenului modern, deplasează atenția de la imaginea finală către procesul însuși al devenirii formei. Linia nu este doar contur, ci o traiectorie a gândirii, o succesiune de decizii și transformări care dezvăluie dinamica creației. Ea este vie, iar fiecare schimbare de ritm sau direcție vorbește despre energia și sensibilitatea celui care o produce.

Această perspectivă îmi amintește de reflecțiile lui Wassily Kandinsky asupra limbajului plastic. Pentru acesta, linia posedă o expresivitate proprie, independentă de funcția descriptivă. O linie verticală sugerează aspirație, una orizontală evocă liniștea, iar una oblică introduce tensiune și mișcare. În consecință, desenul nu reproduce realitatea, ci construiește un sistem de relații vizuale capabile să transmită emoție și sens înaintea oricărei reprezentări recognoscibile.

În proiectul *de FORMA nova*, aceste principii sunt transpuse într-un context performativ. Desenul este realizat pe suprafețe de mari dimensiuni, amplasate vertical pe pereți, ceea ce modifică radical raportul dintre artist și suport. Corpul devine parte a compoziției. Brațul descrie traiectorii ample, deplasarea în jurul lucrării influențează ritmul construcției, iar fiecare intervenție rămâne vizibilă ca o înregistrare a timpului petrecut în fața suprafeței albe. Privitorul nu asistă doar la apariția unei imagini, ci la desfășurarea unui proces în care desenul se construiește prin succesiunea gesturilor.

În acest context, performance-ul nu trebuie înțeles exclusiv ca spectacol, ci ca modalitate de cercetare artistică. Opera nu mai este separată de procesul realizării sale, iar timpul devine un material de lucru la fel de important precum hârtia sau cărbunele. Artistul nu ascunde mecanismele creației, ci le expune, invitând publicul să participe la experiența devenirii formei.

Dialogul cu opera lui Constantin Brâncuși nu se realizează prin imitarea sculpturilor sale, ci prin asumarea unei atitudini creatoare apropiate de filosofia sa artistică. Brâncuși urmărea reducerea formei la esență, eliminând detaliul anecdotic pentru a revela structura profundă a obiectului.

Sculpturile sale nu reprezintă lumea, ci caută principiile care o organizează: verticalitatea, echilibrul, ritmul, continuitatea, ascensiunea. Ele sunt rezultatul unui proces de simplificare în care fiecare intervenție elimină ceea ce este accidental pentru a păstra doar ceea ce este fundamental.

Aceeași căutare se regăsește și în desen. Linia nu descrie fidel obiecte, ci încearcă să surprindă energia lor interioară. Ea devine un echivalent vizual al sculpturii brâncușiene: redusă la esențial, dar încărcată de tensiune și semnificație. În acest sens, desenul poate fi privit ca o sculptură desfășurată în plan, iar sculptura ca un desen care a dobândit volum.

Istoricul de artă Henri Focillon observa, în *Viața formelor*, că formele artistice au propria lor existență și evoluție, independentă de funcția lor ilustrativă. Formele se nasc, se transformă, dialoghează între ele și generează noi posibilități de expresie. Din această perspectivă, proiectul *de FORMA nova* propune o reflecție asupra devenirii formei și asupra modului în care patrimoniul cultural poate continua să genereze limbaje contemporane. Nu este vorba despre reproducerea unei moșteniri artistice, ci despre activarea ei într-un context nou, prin experiență directă și reinterpretare.

Dimensiunea performativă a proiectului schimbă și poziția publicului. Acesta nu mai întâlnește doar o lucrare finalizată, ci devine martorul apariției ei. Timpul creației, ezitățile, suprapunerile și transformările rămân vizibile, iar opera capătă caracterul unui organism aflat într-o continuă devenire. Într-o epocă dominată de imaginea instantanee și de consumul rapid al vizualului, această încetinire a privirii și această expunere a procesului artistic reprezintă o invitație la reflecție.

Prin *de FORMA nova*, desenul își redescoperă dimensiunea originală: aceea de experiență. Linia nu este doar un element plastic, ci expresia unei întâlniri dintre corp, memorie și spațiu. Ea păstrează ritmul gestului, măsoară timpul creației și transformă suprafața albă într-un teritoriu al cercetării vizuale. În dialog cu moștenirea lui Brâncuși și cu reflecțiile marilor teoreticieni ai modernității, proiectul demonstrează că desenul rămâne unul dintre cele mai profunde instrumente prin care omul poate înțelege forma, lumea și propria prezență în interiorul ei.

În această perspectivă, performance-ul nu este doar o practică artistică contemporană, ci o modalitate de a face vizibil procesul gândirii. Gestul desenului devine un act cultural, iar linia – aparent cea mai simplă dintre formele plastice – se dovedește a fi una dintre cele mai complexe expresii ale relației dintre idee, corp și creație.

Actorul între cuvânt, linie și imagine

Ovidiu Ușvat

Actor

Performer — „Vocea spațiului”

Există proiecte care te scot din zona ta de confort nu printr-un rol dificil, ci prin faptul că îți cer să fii, deodată, mai mult decât actor. Așa a fost și proiectul legat de Brâncuși — un demers în care actoria s-a împletit cu desenul și cu fotografia, iar eu, ca interpret, a trebuit să învăț să mă mișc firesc între aceste limbaje, fără să pierd din vedere esența: personajul, emoția, adevărul scenic.

Provocarea nu a fost una simplă. Actoria are un instrument clar — corpul și vocea, folosite aici și acum, într-un timp care curge o singură dată. Desenul, în schimb, se construiește în tăcere, linie cu linie, într-un ritm propriu, unde greșeala poate fi corectată, reluată, șlefuită. Fotografia îngheață o singură clipă, definitiv, fără posibilitatea de a o „relua” ca pe o replică. Trei limbaje, trei relații complet diferite cu timpul — și, cu toate acestea, toate trei trebuiau să vorbească despre același lucru: drumul de la materia brută la esență, exact traiectoria pe care Brâncuși o descria în propria lui operă.

Dificultatea reală a stat în a găsi punctul comun. Ca actor, sunt obișnuit să construiesc un personaj pornind de la text, de la indicații regizorale, de la un parcurs care se dezvoltă treptat, în timp real, în fața publicului. Aici însă trebuia să mă gândesc și la felul în care o mișcare avea să „stea” într-o fotografie, la felul în care o expresie sau o postură urma să devină, ulterior, o linie de desen. Nu mai jucam doar pentru privirea din sală, ci și pentru un ochi care avea să surprindă, să fixeze, să reinterpreteze ulterior ceea ce eu ofeream în mișcare.

A fost nevoie de un alt tip de disciplină. Dacă în teatrul „clasic” am libertatea de a lăsa o emoție să se dezvolte pe parcursul mai multor minute, în relația cu fotografia am învățat să concentrez o întreagă stare într-o fracțiune de secundă — să știu exact ce port în corp în momentul exact al declanșării. Iar în relația cu desenul, am înțeles că mișcarea mea trebuia să aibă o claritate aproape sculpturală, o formă lizibilă chiar și atunci când era redusă la câteva linii esențiale.

Cred că exact acesta a fost punctul în care proiectul m-a apropiat cel mai mult de spiritul lui Brâncuși: ideea de reducere la esențial. El șlefua piatra sau bronzul până ajungea la forma pură; eu, ca actor, a trebuit să șlefuiesc gestul, mișcarea, expresia, până am ajuns la un nucleu care putea supraviețui în toate cele trei limbaje deodată — pe scenă, în cadru foto, în linia unui desen.

Nu a fost un proces confortabil. Multidisciplinaritatea unui asemenea proiect îți cere să renunți la siguranța unui singur limbaj artistic și să accepți că fiecare disciplină îți pune întrebări diferite despre același material uman. Dar tocmai această tensiune — între spontaneitatea actoriei, precizia desenului și instantaneitatea fotografiei — a dat proiectului o profunzime pe care n-aș fi atins-o lucrând într-un singur registru. Iar la finalul lui, am înțeles ceva ce Brâncuși părea să fi știut dintotdeauna: esența nu se găsește ușor, dar atunci când o găsești, ea rezistă în orice formă ai îmbrăca-o.

De la forma brută la esență

Elena Mihaela Zamfirescu

Coregrafă

Performer — „Forma care îndură”

Participarea la proiectul de FORMA nova – Brâncuși 150 a fost pentru mine mai mult decât o experiență artistică. A fost o invitație de a mă opri și de a-mi privi propriul proces de creație. Nu am simțit nevoia să transpun în dans sculpturile lui Constantin Brâncuși, ci să înțeleg felul în care el ajungea la formă. M-a interesat mai ales drumul, nu rezultatul.

Studiind procesul său de creație, am descoperit un mod de a gândi care mi-a confirmat propriile căutări. Brâncuși nu simplifica pentru a reduce forma, ci pentru a-i revela esența. Prin observație, răbdare și rafinare, elimina treptat tot ceea ce era descriptiv sau decorativ până când rămânea doar ceea ce exprima adevărul interior al lucrării. Mi-am dat seama că, fără să-mi propun conștient, și procesul meu coregrafic urmează același parcurs.

Atunci când încep să creez, nu pornesc de la pași sau de la o structură fixă. Pornesc de la o întrebare, o imagine, o emoție sau un concept care mă provoacă. Uneori este o stare, alteori un cuvânt, o textură, un obiect sau pur și simplu o curiozitate despre felul în care corpul poate exprima ceva ce nu poate fi spus în cuvinte.

Prima etapă este întotdeauna explorarea. Improvizez mult. Pentru mine, improvizația este laboratorul în care apar cele mai sincere idei. Încerc să ascult corpul înainte de a-l conduce. Nu caut mișcări spectaculoase și nici soluții coregrafice definitive. Îmi permit să nu știu încă. Las corpul să răspundă liber, să propună variante, să greșească, să revină și să mă surprindă. De multe ori, cele mai importante descoperiri apar exact în momentele în care renunț la control și accept procesul de căutare.

Această etapă este una de acumulare. Materialul este bogat, divers, uneori chiar haotic. Abia apoi încep partea care mă fascinează cel mai mult: selecția. Privesc ceea ce s-a născut și încep să mă întreb: Ce este autentic? Ce transmite cu adevărat? Ce poate fi eliminat fără ca sensul să se piardă? În acel moment simt că mă apropiu cel mai mult de gândirea lui Brâncuși. Așa cum sculptorul îndepărta materia pentru a revela forma ascunsă, și eu încep să elimin tot ceea ce este redundant, demonstrativ sau decorativ. Rămâne doar ceea ce este necesar.

Am observat de multe ori că, pe măsură ce mișcarea se simplifică, expresivitatea ei crește. Un singur gest, dacă este sincer și încărcat de intenție, poate spune mai mult decât o frază coregrafică foarte complexă. Simplitatea nu înseamnă lipsă de conținut, ci rezultatul unei rafinări continue. Uneori cele mai spectaculoase secvențe dispar, pentru că nu mai servesc ideii. A crea înseamnă, de multe ori, și a avea curajul să renunți.

În practica mea pedagogică, procesul este întotdeauna mai important decât produsul final. Cred că fiecare persoană poartă în sine un limbaj corporal unic, iar rolul profesorului nu este să ofere un model care trebuie copiat, ci să creeze contextul în care acest limbaj poate fi descoperit și cultivat. Din acest motiv, improvizația ocupă un loc important în majoritatea atelierelor mele.

Nu folosesc improvizația doar ca exercițiu de spontaneitate, ci ca metodă de cercetare artistică și de autocunoaștere. Atunci când elevii nu primesc răspunsuri gata formulate, ci sunt invitați să exploreze, să observe și să aleagă, încep să își descopere propriile resurse expresive. Ei învață să își asculte corpul, să aibă încredere în propriile impulsuri și să își asume propriile decizii artistice.

În atelier, încerc să ofer mai puține răspunsuri și mai multe întrebări. Îi invit să privească propriul material și să se întrebe: Ce spune această mișcare? Ce este cu adevărat necesar? Ce rămâne dacă eliminăm tot ceea ce este în exces? Cred că astfel procesul artistic devine și un proces de cunoaștere de sine. Fiecare participant descoperă că aceeași temă poate genera răspunsuri diferite și că autenticitatea nu apare prin imitare, ci prin asumarea propriei sensibilități.

Profesorul devine, astfel, un însoțitor al procesului creativ. El creează contexte, pune întrebări, stimulează observația și reflecția, fără a impune un singur mod de exprimare. Diferențele dintre participanți nu sunt corectate, ci valorizate, pentru că tocmai ele dau sens și autenticitate actului artistic.

Cred că dansul este mai mult decât mișcare. Este un mod de a cerceta, de a înțelege și de a exprima ceea ce suntem. Iar atunci când un tânăr descoperă că propriul corp poate deveni un instrument autentic de exprimare, procesul de învățare își atinge adevăratul scop.

Mulțumesc echipei de *FORMA nova* pentru oportunitatea de a face parte din acest proiect, pentru întâlnirile artistice, bucuria de a crea împreună, pentru energiile creatoare, pentru organicitatea procesului artistic și pentru adevărul artistic pe care l-am căutat, descoperit și trăit împreună.

Nu joci niciodată un concept

Raluca Botez

Actriță

Performer — „Forma care caută”

Ce faci când ai de interpretat un personaj cu numele „Forma care caută”? Cum interpretezi un concept abstract? Și ce au în comun „Arkadina” din *Pescărușul*, „Odette” din *Lacul Lebedelor* și „Forma care caută” din *de FORMA nova*? Dar mai ales, care este legătura dintre aceste întrebări?

Răspunsul e simplu: felul în care îți construiești personajul, indiferent de numele pe care îl poartă și de natura acestuia. Nu o să joci niciodată un concept, ci o să încerci să îl transformi în ceva cât se poate de concret.

Și ca să poți să îți construiești personajul (fie el dintr-o piesă de teatru, dintr-un balet sau dintr-un performance) primul pas este să citești piesa/libretul/scenariul și să îți extragi de acolo toate informațiile de care ai nevoie - cum este caracterizat de către autor, de către celelalte personaje, ce spune, ce face personajul tău, care este parcursul lui. Apoi fii foarte atent la ce informații îți oferă regizorul/coregraful cu care lucrezi. Care este viziunea acestuia asupra spectacolului și a rolului tău.

Desigur, într-o producție convențională - fie teatru, fie dans, lucrurile sunt mult mai simple - o perioadă îndelungată de repetiții, indicațiile regizorale/coregrafice, etc. contribuie la construirea unui personaj bine articulat.

În cazul unui performance, lucrurile stau puțin diferit - libertatea de exprimare fiind mult mai mare, dar totodată și responsabilitatea.

Să definim întâi ce înseamnă un performance.

Performance-ul (sau arta performativă) este o formă de exprimare avangardistă în care opera de artă este însăși acțiunea live a artistului. Spre deosebire de pictură sau sculptură, unde produsul final este un obiect fizic, în performance mediul principal este corpul artistului, iar opera există doar în momentul desfășurării ei.

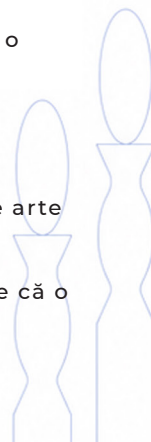
Fiind o acțiune live, performance-ul lasă loc hazardului și reacțiilor spontane ale publicului.

Combină elemente din teatru, dans, poezie, muzică și arte vizuale, dar refuză să fie catalogat rigid drept o piesă de teatru clasică.

În performance, se creează un „scor” (un set de instrucțiuni sau acțiuni programate) și se lasă loc pentru improvizație.

În *de FORMA nova* am performat ca dansatoare, deși sunt actriță. Ce-i drept, background-ul meu conține arte plastice, balet/dans și actorie.

Cu atât mai mult m-am bucurat de provocare, deoarece dansul are un loc aparte în inima mea. Mi se pare că o mișcare poate transmite mult mai mult decât o mie de cuvinte.

La început de drum, acum mai bine de 25 de ani, preferam spectacolele foarte bine lucrate și repetate. Nu suportam improvizația. Din frică, desigur. Acum găsesc drept mână cerească astfel de experiențe în care îmi dau voie să exprim tot ce am acumulat de-a lungul timpului și să descopăr lucruri noi în mine.

De aceea „Forma care caută” a reprezentat un moment bun în care mi-am dat voie să mă joc, mi-am oferit libertatea de a căuta autenticitatea mișcării și nu estetica ei. După ce mi-am luat toate informațiile de care am avut nevoie din scenariu și din discuțiile cu regizorul, mi-am lăsat corpul să exprime toate aceste lucruri.

În cele trei reprezentații am fost real „Forma care caută” - am căutat de fiecare dată autenticul din acea seară. Personajul meu a devenit astfel un personaj cât se poate de real și nu doar un concept.

Am plecat de la gândul că această materie care se caută este o ființă care se naște aici și acum și se dezvoltă pe tot parcursul spectacolului.

O forță brută la început, dar care ușor-ușor, acumulând experiență, se cizează până ajunge la esență. La fel ca opera lui Brâncuși. Iar toate acestea s-au regăsit și în mișcările mele.

Desigur, improvizația are regulile ei - una este să lucrezi singur și cu totul altceva este atunci când lucrezi cu un partener. Când ești singur ai libertate totală, dar dacă ai partener trebuie să fii foarte atent la acesta pentru a evita accidente.

Din atelier în performance

Laurențiu Midvichi

Artist vizual

Performer — „Semnul”

Dacă, în mod obișnuit, munca mea zilnică se desfășoară firesc, în solitudinea și intimitatea atelierului, proiectul de *FORMA nova* a reprezentat pentru mine o experiență artistică provocatoare, care a presupus, pe lângă lucrul în echipă, un studiu individual concentrat asupra moștenirii culturale a lui Brâncuși.

Dacă pentru desenul de zi cu zi îmi folosesc cunoștințele dobândite și încerc de fiecare dată să fiu rațional, uneori senzorial, să aplic tehnici mixte în funcție de subiectul ales, pentru acest performance live mi-am dat seama că trebuie să fiu în fiecare seară altfel, că niciun desen nu va semăna cu cel făcut anterior și că metoda cea mai bună ar fi să desenez doar intuitiv, sălbatic, condus de emoțiile oferite de prezența publicului, precum și de cele simțite alături de colegii mei.

Muzica gravă din fundal, clar-obscurul, vocea, dansul contemporan imprimă o stare aparte care îmi permite să desenez liber, eliberat de toate constrângerile. Felicit toți colegii pentru buna comunicare și pentru modul exemplar în care am devenit cu toții un organism viu.

Sculptat cu lumină

Theo Niculae

Fotograf

Performer — „Unghiul”

Conceptul fotografic explorează intersecția dintre geometria sculpturală și cinetismul organic. Prin plasarea formei umane fluide și imperfecte în mediul rece și apăsător al unei pivnițe din cărămidă brută, eliminăm artifiiciul scenei pentru a dezvălui „esența” subiectului, un principiu fundamental al filosofiei lui Constantin Brâncuși.

Ședința foto se bazează pe interacțiunea dintre umbrele volumetrice ale performerilor și lumina puternică. Cărămida brută și poroasă a pivniței servește drept un fundal texturat care face ca liniile netede și deliberate ale interpreților să iasă în evidență cu o intensitate aproape asemănătoare cu marmura.

Prin utilizarea unei singure surse de lumină cu contrast ridicat, actorii sunt sculptați, transformând membrele în forme abstracte care amintesc de *Pasărea în văzduh* sau *Sărutul*. Utilizarea tonurilor monocromatice sau desaturate accentuează textura, lumina și silueta. Accentul se pune pe interacțiunea dintre nuanța pielii și nuanțele intense de maro și gri pământii ale pereților pivniței.

Așa cum Brâncuși a ales detalii pentru a găsi „sufletul” unui obiect, dansatorii și actorii minimizează mișcarea expresivă. Se concentrează pe tensiunea structurală a mușchilor, pe curbura gâtului sau pe alinierea geometrică a membrelor. Poziționarea interpreților imită verticalitatea și suprapunerea adesea întâlnite în operele lui Brâncuși, surprinzând dansatorii în mijlocul tranziției, momente în care mișcarea creează o formă nefirească, sculpturală.

În ceea ce privește compoziția, mă concentrez pe prim-planuri extreme și încadrarea abstractă. Mă apropii de corp, astfel încât privitorul să nu fie sigur dacă se uită la o coapsă, un umăr sau o operă de artă abstractă. Îi îndrum pe interpreți să mențină poziții sculpturale, fluide și să evite mișcările bruște. Conceptul favorizează linii rigide, ascuțite sau alungite care amintesc de suprafețele elegante de alamă sau marmură. Contrastul dintre pielea umană, flexibilă, și cărămida poroasă și dură este tensiunea vizuală centrală a seriei.

În ceea ce privește stilul, am ales să minimizăm hainele și să folosim o costumație simplă, de culoare neagră, care să nu distragă atenția de la siluetă. Scopul este de a face corpul să arate ca o formă singulară, unificată.

Atelierele de *FORMA nova*

Natalia Lazăr

Artistă vizuală

Coordonatoare a atelierelor educaționale

Experiența a demonstrat că lucrul cu lutul stimulează creativitatea, concentrarea și exprimarea personală, iar performance-ul adaugă o dimensiune de interpretare și deschidere publică. Copiii reacționează pozitiv la abordarea practică, iar procesul creativ este perceput ca experiență, nu ca exercițiu tehnic.

Atelierele desfășurate în cadrul proiectului *de FORMA nova* au confirmat potențialul modelajului în lut ca instrument educațional complex, capabil să stimuleze simultan creativitatea, atenția, exprimarea emoțională și colaborarea între participanți. Unul dintre cele mai valoroase aspecte observate a fost disponibilitatea copiilor de a explora liber materialul și de a-și construi propriile interpretări ale temelor propuse. În majoritatea situațiilor, procesul de lucru a fost mai important decât rezultatul final, iar participanții au demonstrat o capacitate remarcabilă de a transforma observațiile din natură și ideile personale în forme tridimensionale originale. Contactul direct cu lutul a favorizat o implicare profundă și constantă. Materialul s-a dovedit accesibil, intuitiv și potrivit pentru toate nivelurile de experiență, oferind copiilor posibilitatea de a experimenta fără teama de greșeală. Flexibilitatea acestuia a încurajat încercarea unor soluții diverse și dezvoltarea încrederii în propriile capacități creative.

De asemenea, integrarea momentelor performative și a exercițiilor de prezentare a lucrărilor a contribuit la consolidarea relațiilor dintre participanți și la dezvoltarea abilităților de comunicare. Copiii au fost încurajați să vorbească despre propriile creații, să formuleze observații și să asculte perspective diferite, ceea ce a generat un climat de respect și colaborare.

Din perspectiva mea ca facilitator, metodologia bazată pe observare, interpretare, modelare și reflecție s-a dovedit eficientă și ușor de adaptat în funcție de vârsta participanților și de contextul de desfășurare. Activitățile au permis atât abordări individuale, cât și experiențe colective, oferind fiecărui participant spațiu pentru exprimare personală.

O concluzie importantă desprinsă din implementarea proiectului este că referințele la universul artistic al lui Constantin Brâncuși sunt cel mai bine înțelese de copii atunci când sunt traduse în experiențe practice și senzoriale. Noțiuni precum forma, esențializarea, ritmul sau relația dintre obiect și spațiu devin accesibile prin experiment și dialog, nu prin transmiterea exclusiv teoretică a informațiilor.

Experiența proiectului a demonstrat că acest model de lucru poate fi replicat cu resurse relativ reduse, fiind potrivit atât pentru mediul urban, cât și pentru comunități cu acces limitat la activități culturale. Atelierele au evidențiat importanța proceselor creative participative și capacitatea acestora de a crea contexte autentice de învățare, dialog și descoperire, contribuind la dezvoltarea unei relații vii între copii, artă și patrimoniul cultural.

MINISTERUL CULTURII

MONTAGE
GALLERY

de FORMA nova

KULTURHAUS
GARAGE
HALL

27 / 28 / 29 mai 2026
19.30

Ovidiu Ușvat
Raluca Butez
Matei Stoian
Mihuela Zamfirescu
Ansa Marta Cluffris
Laurentiu Midvichi
Theodoru Nicolaa

Concept: Matei Stoian

Proiect cultural finanțat de Ministerul Culturii

AGENTIA DE
CARTE

KULTUR
DIALOG

MINISTERUL CULTURII

MONTAGE
GALLERY

deFORMA nova

PROGRAMUL ATELIERELOR
EDUCAȚIONALE DE MODELAJ

- Colegiul Tehnic Edmond Nicolau - **marți, 5 Mai**
- Școala Gimnazială 124 - **marți, 12 Mai**
- Școala Gimnazială 136 - **marți, 12 Mai**
- Școala Gimnazială 81 - **joi, 14 Mai / vineri, 15 Mai**
- Centrul Școlar de Educație Incluzivă Periș - **marți, 19 Mai**

Coordonator ateliere:
prof. **Natalia Lazăr**

galeriemontage.ro
#unprojectmontage

Proiect cultural finanțat
de Ministerul Culturii

AGENTIA DE
CARTE

KULTUR
DIALOG

Replicare și sustenabilitate

Replicarea proiectului *de FORMA nova* nu presupune reproducerea identică a activităților, a obiectelor realizate sau a formei performative dezvoltate în cadrul ediției inițiale. Kit-ul metodologic propune un cadru de lucru care poate fi adaptat în funcție de vârsta și experiența participanților, de profilul instituției, de particularitățile comunității și de resursele materiale disponibile. Transferabilitatea sa se bazează pe păstrarea principiilor centrale ale proiectului — cercetarea formei prin experiență directă, contactul cu materia, procesul de esențializare și transformare, interdisciplinaritatea și participarea activă — nu pe copierea unui rezultat prestabilit.

Componenta educațională poate fi implementată în școli, muzee, centre culturale, biblioteci, universități, organizații neguvernamentale și programe comunitare. Exercițiile pot fi simplificate sau dezvoltate, iar durata atelierelor, numărul participanților și materialele utilizate pot fi ajustate contextului. Lutul poate rămâne materialul principal, dar anumite activități pot fi realizate și cu hârtie, carton, materiale textile, elemente naturale sau materiale reciclabile, cu condiția păstrării caracterului exploratoriu și a relației directe dintre gest, materie și formă.

Componenta performativă este replicabilă ca metodă de cercetare artistică, nu ca scenariu care trebuie executat identic. O nouă echipă poate porni de la aceleași întrebări privind forma, greutatea, repetiția, urma, trecerea sau schimbarea perspectivei, dezvoltând alte situații performative în funcție de artiștii implicați, spațiul disponibil și relația cu publicul. Funcțiile performative, regulile de lucru și principiile de coordonare interdisciplinară pot fi preluate, reinterpretate sau extinse, fără ca rezultatul să reproducă forma artistică inițială.

Pentru o replicare coerentă, trebuie păstrate câteva condiții esențiale: participanții să nu fie orientați către copierea unei opere; procesul de lucru să aibă prioritate față de obiectul final; materialele să fie explorate prin proprietățile și limitele lor concrete; facilitatorul să încurajeze observația, experimentul și reflecția; iar patrimoniul să fie abordat ca sursă de întrebări contemporane, nu doar ca informație transmisă.

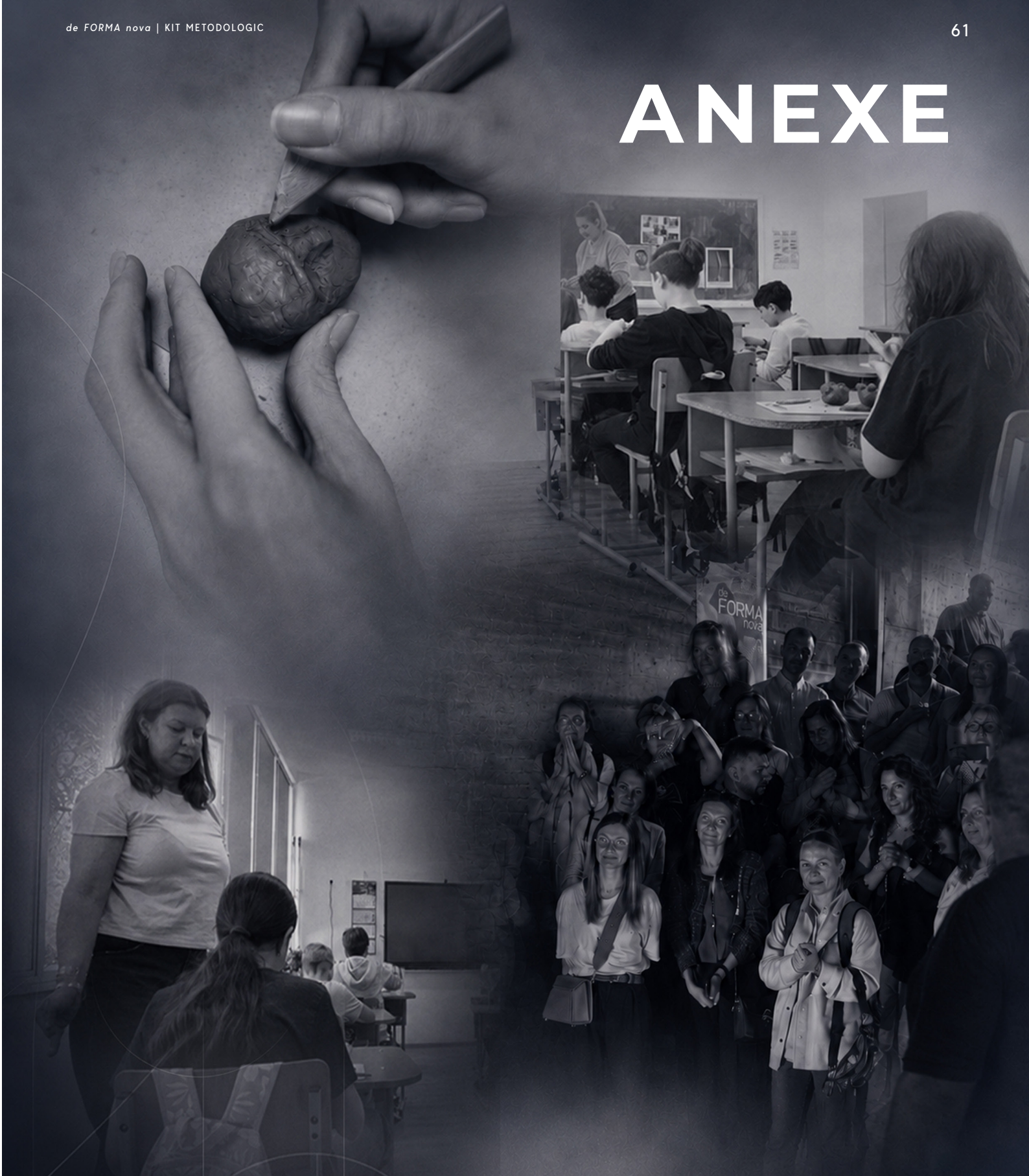
Sustenabilitatea proiectului este susținută, în primul rând, de caracterul reutilizabil al kit-ului metodologic. Structurile de atelier, exercițiile, exemplele de adaptare și reperele pentru construirea unei cercetări performative pot fi integrate în activități curriculare, extracurriculare, muzeale sau comunitare și pot fi reluate în ediții succesive, fără a necesita refacerea integrală a proiectului inițial.

Utilizarea unor materiale accesibile, posibilitatea adaptării exercițiilor la spații obișnuite și organizarea activităților în formate de durate diferite reduc dependența de resurse tehnice sau financiare complexe. O parte dintre instrumente și materialele auxiliare pot fi reutilizate, iar documentarea proiectului — texte metodologice, imagini, exemple de lucru și reflecții ale artiștilor — poate funcționa ca resursă pentru cadre didactice, educatori culturali, mediatori și artiști interesați să dezvolte activități similare.

Pe termen lung, continuitatea poate fi consolidată prin includerea metodologiei în programele instituțiilor partenere, prin formarea unor facilitatori care să adapteze activitățile propriilor grupuri și prin dezvoltarea de noi colaborări între instituții educaționale, organizații culturale și artiști. În acest mod, rezultatele proiectului nu rămân legate exclusiv de perioada sa de implementare, ci pot genera noi contexte de învățare, cercetare și creație.

Sustenabilitatea *de FORMA nova* nu constă, așadar, în conservarea unei singure forme, ci în capacitatea metodologiei de a produce alte forme, în alte spații, prin alte corpuri și materiale, păstrând activă întrebarea care a generat proiectul.

ANEXE

ANEXA 1 - FIȘE DE LUCRU PENTRU PARTICIPANȚI

1 Fișa 1 - Observ forma

Nume:

Privește cu atenție obiectul ales. Poate fi o frunză, o piatră, o floare, o sămânță, o pasăre sau un obiect din jurul tău.

Ce formă are? Rotundă / ovală / alungită / geometrică / organică / alta:

Care este cea mai importantă caracteristică a formei?

Spațiu pentru desen / schiță:

2 Fișa 2 - Simplific forma

Privește desenul realizat. Elimină detaliile care nu sunt esențiale.

Ce ai păstrat?

Ce ai eliminat?

Cum s-a schimbat forma?

Desenează forma în cea mai simplă variantă posibilă.

3 Fișa 3 - Din desen în volum

Transformă desenul într-un obiect din lut.

Înainte de modelaj, forma mea va fi: compactă / înaltă / rotunjită / abstractă / inspirată din natură / alta:

Ce a fost ușor?

Ce a fost dificil?

Ce îți place cel mai mult la forma ta?

4 Fișa 4 - Povestea formei

Privește obiectul realizat.

Dacă forma ta ar putea vorbi, ce ar spune?.....

Scrie câteva propoziții:

Titlul lucrării:

5 Fișa 5 - Reflectez asupra experienței

Astăzi am descoperit:

Mi-a plăcut:

M-a surprins:

Data viitoare aș vrea să:

ANEXA 2 - MODEL DE EVALUARE A ATELIERULUI

Fișa facilitatorului

Data: Locația: Număr participanți:
 Vârsta participanților: Durata atelierului:

Indicator	Da	Parțial	Nu	Observații
Participanții au fost implicați activ	☐	☐	☐	
Participanții au finalizat o lucrare personală	☐	☐	☐	
Participanții au colaborat	☐	☐	☐	
Participanții au participat la reflecție	☐	☐	☐	
Activitatea a fost adaptată nivelului grupului	☐	☐	☐	

Aspecte care au funcționat bine:.....

.....

.....

.....

.....

.....

Aspecte care pot fi îmbunătățite:

.....

.....

.....

.....

.....

Observații privind creativitatea, interacțiunea și nivelul de implicare:

.....

.....

.....

.....

.....

ANEXA 3 - GHID DE DOCUMENTARE FOTO-VIDEO

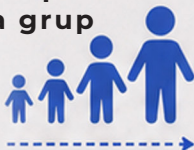
Scopul documentării este păstrarea unei arhive vizuale a procesului educațional și performativ, precum și furnizarea de materiale pentru comunicare, raportare și replicare metodologică.

Indicator	Observații
Înainte de atelier	Pregătirea spațiului; materialele utilizate; organizarea meselor; detalii cu lutul și instrumentele.
În timpul atelierului	Explorarea materialului; momente de concentrare; colaborarea dintre participanți; detalii ale mâinilor și procesului de modelare.
După atelier	Lucrări individuale; instalații colective; prezentări; reflecții; fotografii de grup, dacă există acorduri
Înainte de performance	Montajul spațiului; expoziția; detalii tehnice; publicul la intrare.
În timpul performance-ului	Relația corp-spațiu; pictura live; momente de mișcare; interacțiunea cu publicul; lumină și atmosferă.
După performance	Dialog cu publicul; reacții; lucrările expuse; imagine finală de arhivă.

Recomandare: documentarea copiilor se realizează doar cu respectarea acordurilor de imagine și a regulilor instituției gazdă.

ANEXA 4 - FIȘĂ DE BUNE PRACTICI

Bună practică	Descriere	De ce este importantă
Procesul înaintea rezultatului 	Participanții sunt încurajați să experimenteze și să transforme forma treptat, fără presiunea unui obiect „perfect”.	Reduce teama de greșală și crește libertatea creativă.
Legarea atelierului de performance 	Lucrările copiilor sunt expuse în spațiul evenimentului și devin parte a traseului public.	Validează munca participanților și creează continuitate între educație și artă.
Reflecția finală 	Participanții vorbesc despre ce au descoperit și ce au simțit în procesul de lucru.	Consolidează învățarea și dezvoltă comunicarea.
Adaptarea la grup 	Facilitatorul modifică ritmul, sarcinile și nivelul de complexitate în funcție de vârstă și context.	Face metodologia accesibilă și incluzivă.
Documentarea 	Procesul și rezultatele sunt fotografiate și organizate într-o arhivă publică.	Permite raportare, comunicare și replicare ulterioară.

ȘCOLI PARTENERE

- **Colegiul Tehnic „Edmond Nicolau”, București**
- **Școala Gimnazială nr. 124, București**
- **Școala Gimnazială nr. 136, București**
- **Școala Gimnazială nr. 81, București**
- **Centrul Școlar de Educație Incluzivă Periș, Ilfov**

PARTENERI

**KULTUR
DIALOG**

**AGENȚIA DE
ARTE .RO**

de **FORMA** nova

de FORMA nova este un proiect de creație și educație culturală care propune o întâlnire contemporană cu opera lui Constantin Brâncuși. Pornind de la esențializare, modularitate și transfigurarea materiei, proiectul a reunit ateliere educaționale, cercetare artistică și un performance interdisciplinar în care corpul, materia, spațiul și privirea publicului intră în relație.

Kit-ul de față documentează metodologia proiectului. Conține repere de lucru, perspectivele echipei artistice și sugestii de adaptare pentru contexte educaționale și culturale diferite. Nu oferă un rezultat de reprodus, ci un mod de lucru prin care patrimoniul devine sursă de experiment, reflecție și creație.

MONTAGE
GALLERY

www.galeriemontage.com

facebook.com/deFORMAnova

ISBN 978-973-0-44528-2

9 789730 445282

de FORMA nova este un proiect
produs de Asociația MONTAGE
și finanțat de Ministerul Culturii.

MINISTERUL CULTURII